

**MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI**

Cu titlu de manuscris
CZU: 332.142.2:334.02. (478-29)

LEVITSKAIA ALLA

**MANAGEMENTUL DEZVOLTĂRII INOVAȚIONALE A ECONOMIEI
REGIONALE
(în baza UTA Găgăuzia)**

**SPECIALITATEA: 521.03 - ECONOMIE ȘI MANAGEMENT
ÎN DOMENIUL DE ACTIVITATE**

AUTOREFERAT
al tezei de doctor habilitat în științe economice

CHIȘINĂU, 2017

Teza a fost elaborată la Catedra de Economie a Universității de Stat din Comrat a Ministerului Educației al Republicii Moldova

Consultant științific

COTELNIC Ala, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

Referenți oficiali:

PALADI Ion, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

ACULAI Elena, doctor habilitat în științe economice, conferențiar cercetător

KHARICHKOV Serghei, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Ucraina

Componenta consiliului științific specializat:

BELOSTECINIC Grigore, *președinte*, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, academician

PORTARESCU Serghei, *secretar științific*, doctor în științe economice, conferențiar universitar

BUGAIAN Larisa, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

PARMACLI Dmitrii, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

GANEA Victoria, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

STRATAN Alexandru, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

FEDULOVA Liubovi, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Ucraina

ŞAVGA Larisa, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

Susținerea va avea loc la 3 mai 2017, ora 13.00, în ședința Consiliului științific specializat DH 32.521.03-10 din cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei pe adresa: MD 2005, mun. Chișinău, str. Metropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61, et. 3, Sala senatului

Teza de doctor habilitat și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Academiei de Studii Economice a Moldovei și la pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expeditat la 3 aprilie 2017

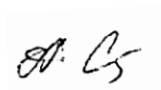
Secretarul științific al Consiliului Științific Specializat:

PORTARESCU Serghei doctor în științe economice, conferențiar universitar

Consultant științific:

COTELNIC Ala doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

Autor:

LEVITSKAIA Alla, doctor în științe economice, conferențiar universitar

© Levitskaia Alla, 2017

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor, sectoarelor, regiunilor și economiei țării în condițiile actuale este posibilă doar în baza caracterului inovator al dezvoltării acestora. Prin adoptarea de către Parlamentul Republicii Moldova a „Codului cu privire la știință și inovare” ca obiectiv principal al politicii de stat în domeniul inovării a fost stabilită dezvoltarea socio-economică durabilă a Republicii Moldova, bazată pe stimularea și utilizarea la capacități maxime a potențialului științific, tehnic și tehnologic. Principalele priorități ale Strategiei inovaționale a Republicii Moldova pentru perioada 2013–2020 au fost stabilite: dezvoltarea tehnologică a întreprinderilor, inclusiv a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM), dezvoltarea infrastructurii de inovare, crearea condițiilor pentru dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere.

Cu toate acestea, în prezent, economia țării nu poate fi considerată inovatoare: nu sunt create condițiile necesare pentru dezvoltarea unui climat de inovare favorabil la nivel instituțional; instituirea fragmentară a infrastructurii de inovare duce la o eficiență redusă a subiecților săi și, în ansamblu, la dezvoltarea slabă a pieței inovațiilor. Această situație ține, în primul rând, de lipsa condițiilor instituționale și organizatorico-juridice clar formulate pentru dezvoltarea unui spațiu inovațional sau pentru de eficiența redusă a realizării celor deja existente.

Din cauza nivelului insuficient de dezvoltare a producției în sectorul IMM, forței de muncă ieftine, a ratelor înalte ale dobânzilor la credite și lipsei politicii de susținere a inovării la nivel de stat, nu există stimulente pentru formarea cererii din partea actorilor din economie - gospodării casnice, firme și structuri de stat. E de menționat, de asemenea, mecanismul ineficient de comercializare a inovațiilor, susținerea de stat a cercetărilor științifice este una redusă – 0,3% din PIB. Problemele dezvoltării inovațiilor la scară națională se reflectată și asupra lipsei unor soluții și la nivel regional.

Actualitatea temei cercetate rezidă în necesitatea de a edifica un sistem eficient de management a dezvoltării inovaționale a economiei regionale, bazată pe factorii determinanți ai creșterii endogene. Cercetările teoretice permit de a înțelege mai profund procesele de management inovațional a dezvoltării economiei la nivel miezo. Legitățile, identificate pe parcursul elaborării tezei, precum și ipotezele înaintate, permit generalizarea datelor empirice existente și completarea lor cu de noi concluzii și recomandări.

Gradul de cercetare a problemei. Caracterul evolutiv al proceselor de inovare, „distrugerea lor creatoare” în ceea ce privește modurile depășite de producție au fost relevate în lucrarea „Teoria echilibrului economic” (Joseph Schumpeter). Tezele metodologice și teoretice universale, propuse de J. Schumpeter, permit explicarea procesele economice și sociale, care au loc atât la macro, cât și miezo niveluri. Prin utilizarea unei abordări sistemice în cercetarea sistemelor de inovare se identifică mai multe elemente specifice ale integrității și a corelațiilor dintre ele, decât în cazul utilizării metodelor tradiționale. Formarea unei abordări sistemice este dictată de necesitatea studierii în comun a aspectelor economice, manageriale, tehnice și sociale în cadrul dezvoltării inovaționale și s-a bazat pe lucrările unor așa savanți, cum ar fi: S. Optner, Gain K., T. Sarson, D. Cleland, V. Afanasiev, V. Kolmanovskii, V. Nosov.

Abordările referitoare la cercetarea sistemului de inovare la nivel național și regional pentru prima dată au fost reflectate în lucrările savanților consacrați în această direcție: B. Lundvall, K. Freeman, R. Nelson, D. Nord, J. Fagerberg ș.a. Dezvoltarea ulterioară a conceptului sistemelor naționale și regionale de inovare, mai profund, este reflectată în

lucrările lui S. Edquist. Aceste abordări se disting prin abordarea sistemică a inovării, care sublinia particularitățile procesului de inovare ca flux (transfer) de inovații prin interacțiunea în rețea a organizațiilor, implicate în această activitate. Particularităților organizării spațiului economic în regiune, creării clusterelor inovaționale au fost consacrate cercetările savanților J. Clark, K. Freeman și L. Soete.

Printre cei mai relevanți reprezentanți ai teoriilor dezvoltării regionale, de asemenea, sunt savanții H. Richardson, John. Friedman, P. Potier, Lasuen H., H. Hirsch. Baza acestor modele o constituie astfel de teze principale ca apariția unor centre de creștere, canale de extindere a acestora în economia spațială a regiunii, crearea de aglomerări și diseminarea inovației, dezvoltarea zonelor periferice și particularitățile creșterii inegale în contextul concurenței libere.

Cercetările în domeniul dezvoltării inovaționale regionale, care au fost inițiate la finele anilor '90, s-au axat pe exemple demonstrative, și anume: pe regiunile dezvoltate din punct de vedere inovativ, raioanele tehnologic avansate, clusterelor industriale, bazate pe cunoaștere și pe procesele de difuziune a cunoștințelor. În prezent există o tendință în multe țări de a reveni la modelul endogen de creștere economică, caracterizat prin lansarea unor mecanisme de auto-dezvoltare a regiunii. Despre acest tip de model de sinergie s-au expus I. Wallerstein, A. Hirschman și alți cercetători notorii. Un rol important în dezvoltarea teoriilor de creștere regională în contextul politicilor, care vizează promovarea sistematică a proceselor de învățare la nivel local l-au obținut cercetătorii Freeman, Cooke.

Mulți economiști s-au concentrat asupra diferențelor regionale și importanței absorbției de cunoștințe pentru dezvoltarea regională. În acest sens, prezintă interes experiența de creare și dezvoltare a clusterelor regionale, cercetarea problemelor difuzării inovației și interacțiunii dintre actorii spațiului inovațional a unor astfel de autori, cum ar fi J. Boudevilliers, E. Rogers, A. van der Tshawane, T. Hagerstrand, J. Boudevilliers.

Cercetările, referitoare la managementul dezvoltării economiei regionale, în mod special, la orientarea inovațională a acesteia, în Republica Moldova se află în faza incipientă și sunt prezentate de școlile științifice ale universităților și academiilor, instituțiile de cercetare (structurile subordonate Academiei de Științe a Moldovei), agențiile de stat (AITT, AGEPI) și conducătorii infrastructurii de inovare. Cercetării problemelor generale, referitoare la dezvoltarea activității antreprenoriale, dezvoltarea instrumentelor de susținere a acestei activități au fost dedicate lucrările savanților: D. Parmakli, G. Belostecinic, L. Babi, I. Sârbu, A. Cotelnic, N. Burlacu, S. Certan, A. Solcan, L. Bugaeaan, G. Iliadi, I. Paladi, P. Roșca, G. Ulian, P. Catan. Cercetării problemelor dezvoltării inovaționale, precum și a potențialului de interacțiune clusterială în rețea a afacerilor sunt consacrate lucrările lui A. Pop, C. Gutu, A. Stratan, L. Șavga, E. Aculai, V. Veverița, T. Bajura, Gh. Duca, V. Ganea, N. Perchinschi, A. Bucatînschi, G. Popovici, I. Badîr, V. Munteanu, A. Țurcan-Șușu, A. Gribincea.

Cu toate acestea, cercetarea problemelor dezvoltării sistemului inovațional la nivel regional încă nu este realizată destul de larg pentru elaborarea unor mecanisme clare și instrumente instituționale, organizatorico-juridice, crearea condițiilor economice pentru dezvoltarea mediului inovațional. Crearea infrastructurii de inovare, ca urmare a acestei realități se realizează fragmentar și are un impact nesemnificativ asupra eficienței actorilor săi și nu contribuie la dezvoltarea pieței inovațiilor.

Din cauza nivelului scăzut al cererii de inovare în mediul de afaceri necesarul de realizări inovaționale, care formează cererea în instituțiile de cercetare sunt insuficient. În

ansamblu, susținerea mecanismului de comercializare a inovațiilor, realizare a cercetărilor științifice se află la un nivel infim – 0,3% din PIB. Antreprenorialul inovativ în Republica Moldova este la început de cale și actualmente nu are un cadru legal necesar, se confruntă cu insuficiența cadrelor calificate.

Statul de abia a început să abordeze problemele de dezvoltare a afacerilor inovatoare prin îmbunătățirea cadrului legislativ, atragerea în sfera de inovare a capitalului privat, dezvoltarea infrastructurii de inovare: parcuri tehnologice, clustere de inovare, incubatoare de afaceri, centre de cercetare. Absența soluțiilor propuse de comunitatea științifică la nivel național, duce la o situație similară și în regiuni. Acești factori au dus la formularea ipotezei, pe care se bazează cercetarea de față, crearea structurii acesteia, a scopurilor și obiectivelor.

Scopul și ipoteza științifică a cercetării. *Scopul acestei cercetări* este aprofundarea bazelor teoretice și elaborarea recomandărilor metodologice și practice în domeniul managementului dezvoltării inovaționale a economiei în condițiile stimulării creșterii endogene în regiunile cu sectorul real al economiei și a infrastructurii de inovare slab dezvoltate.

Ipoteza științifică, care stă la baza acestui studiu se bazează pe supozițiile existenței unui mecanism de management al dezvoltării inovaționale endogene regionale în condițiile creării sistemului de inovare regional, reunind eforturile structurilor de stat, comunității științifice și IMM-urilor, ca beneficiari principali ai inovației în regiune, care sunt influențați de catalizatorii interni și externi ai creșterii potențialului lor de inovare.

Pentru realizarea scopului propus au fost formulate următoarele obiective:

1. Investigarea bazelor conceptuale ale creării sistemelor de inovare în cadrul conceptului „dinamicii cunoașterii teritoriale” în baza abordării sistemice instituționale.
2. Examinarea și adaptarea setului de instrumente metodologice de management a dezvoltării sistemelor regionale de inovare (SRI) în baza cadrului teoretic și empiric de cercetare a regiunilor țărilor dezvoltate.
3. Analizarea tendințelor în dezvoltarea sistemului național de inovare al Republicii Moldova.
4. Analizarea indicatorilor relevanți și tendințelor în dezvoltarea inovațională a antreprenoriatului în contextul regiunilor de dezvoltare a Republicii Moldova.
5. Cercetarea potențialului inovațional și a obstacolelor, care stau în calea dezvoltării activității inovaționale a întreprinderilor și a furnizorilor de servicii de afaceri în UTA Găgăuzia.
6. Analizarea potențialului inovațional al UTA Găgăuzia în baza cercetării potențialului instituțional, economic, de cercetare și inovare cu accent pe mecanismul de cooperare între sectoarele de stat, de afaceri și știință.
7. Identificarea factorilor determinanți endogeni ai dezvoltării proceselor de inovare în regiune și elaborarea mecanismului de activizare și de cinteracțiune în baza abordării clusteriale.
8. Elaborarea și argumentarea mecanismului de influență a catalizatorilor interni și externi ai potențialului de inovare al IMM-urilor, ca beneficiari principali ai inovației.
9. Formularea unei evaluări complexe a potențialului de inovare în contextul unei politici regionale progresiste.
10. Elaborarea recomandărilor pentru îmbunătățirea politicii de stat de stimulare a potențialului de inovare a IMM-urilor din regiune.

În procesul cercetării au fost aplicate următoarele metode:

1. *Abordări științifice generale și metode de cunoaștere științifică*, inclusiv analiza și sinteza, modelarea istorică și logică, analiza calitativă și cantitativă, abordarea sistemică.
2. *Metodele economice și statistice*: comparația, clasificarea, analiza seriilor dinamice etc., aplicate în baza datelor statistice naționale și regionale (UTA Găgăuzia).
3. *Metodele socio-economice*, care permit evaluarea cantitativă a evenimentelor legate direct de conținutul calitativ al fenomenelor și a proceselor complexe sociale și economice. Metodele de cercetare de expert (observația, chestionarea, interviul) constituie metode comune de cercetare sociologică și sunt utilizate pentru a verifica logica cercetării și a modelării.
4. *Modelarea economico-matematică*, care permite stabilirea corelațiilor și descriere detaliată a influențelor anumitor factori asupra indicatorilor economici generalizatori ai eficienței. Prelucrarea datelor cercetării a fost realizată prin utilizarea unor programe de software moderne, și anume, STATA, EXCELL, R etc.

Aceste metode sunt deosebit de actuale în cercetarea temei abordate în legătură cu datele statistice limitate în domeniul proceselor inovatoare din Republica Moldova.

În calitate de informație inițială în teza de doctor habilitat au fost utilizate:

- rezultatele concluziilor cercetărilor științifice pe tema tezei de doctor habilitat, publicate în străinătate și în Republica Moldova;
- actele legislative și normative ale Republicii Moldova, ale țărilor-membre ale UE și CSI, precum și la nivelul regiunilor de dezvoltare (inclusiv UTA Găgăuzia);
- politicile de dezvoltare social-economică și inovatoare și lucrările de sinteză analitice la nivel național și internațional (cu accent pe statele membre ale UE);
- datele statistice oficiale privind dezvoltarea social-economică teritorială a Republicii Moldova, rapoartele anuale ale Comitetului Executiv al UTA Găgăuzia, Strategia de dezvoltare social-economică și Programele de dezvoltare a unor sectoare și IMM-uri.

O sursă importantă de informație primară au fost **datele empirice**, obținute în procesul cercetării (anchete și interviuri cu antreprenorii și furnizorii de servicii de afaceri din regiune), desfășurate cu coordonarea și participarea activă a autorului, precum și materialele, acumulate în procesul realizării a 15 proiecte (Anexa 1):

- ✓ 1 proiect instituțional *”Cercetarea procesului de creare a parteneriatului public-privat, identificarea factorilor, evaluarea formelor și direcțiilor de dezvoltare a acestuia”*, la care autorul a participat în calitate de voluntar;
- ✓ 5 proiecte de infrastructură, realizate sub egida Academiei de Științe a Moldovei, sub conducerea autorului tezei de doctor habilitat („Dezvoltarea infrastructurii de inovare 2012–2016”), în cadrul cărora autorul a participat în calitate de inițiator al creării Incubatorului inovativ „InnoCenter” și fiind director de proiect;
- ✓ 2 proiecte internaționale de cercetare (interuniversitare), cu suportul programelor TEMPUS, ORIZONT 2020, în care autorul a participat în calitate de expert național;
- ✓ 7 proiecte de cercetare, inițiate de donatori străini, comunitatea de afaceri și instituții de stat, cu suportul TACIS, Ambasadei Marii Britanii în Republica Moldova, Misiunii OSCE în Republica Moldova, PNUD, GIZ, în care autorul tezei de doctor habilitat a participat în calitate de expert regional.

În procesul de cercetare a bazelor concepuale a managementului dezvoltării inovaționale a economiei regiunii au fost obținute **rezultate științifice principial noi**, înaintate spre susținere:

1. A fost concretizat cadrul conceptual al sistemelor regionale de inovare în rezultatul analizei bazelor teoretic al creării sistemelor de inovare în țările cu economia dezvoltată și emergentă.
2. A fost sistematizat setul de instrumente metodologice de management al funcționării Sistemului regional de inovare (SRI) în baza sintezei modelelor de interacțiune dintre principalii actorii ai sistemului regional de inovare.
3. Au fost evidențiați „purătorii” cheie ai potențialului economic total al regiunii, ținând cont de intensitatea interacțiunii dintre actorii principali ai spațiului inovațional și a factorilor endogeni determinanți ai dezvoltării inovaționale,, care formează baza sistemului de inovare al UTA Găgăuzia.
4. A fost elaborată metodologia de evaluare a potențialului de inovare regional în baza cercetării potențialului instituțional, economice al cercetării și inovării cu accent pe cooperarea dintre mediul de afaceri – știință – autoritățile din UTA Găgăuzia.

Rezultatele practice principial noi obținute:

5. Au fost grupate principalele obstacole în dezvoltarea activității de inovare a întreprinderilor mici și mijlocii și a furnizorilor de servicii de afaceri din regiune, în cadrul cercetării potențialului instituțional, economic, al cercetării și inovării cu accent pe cooperare.
6. Au fost identificate categoriile de inovatori „activi” și „pasivi” – principalii beneficiari ai politicii de stat de susținere a activității inovaționale a întreprinderilor.
7. Au fost propuse principalele direcții și măsuri concrete de îmbunătățire a politicii de stat de stimulare a dezvoltării inovaționale a economiei regionale (au fost elaborate recomandări pentru implementare de către Consilii: în domeniul științei și inovării; dezvoltării economice a UTA Găgăuzia).
8. A fost identificat potențialul de cooperare dintre principalii actori ai spațiului de inovare al regiunii în baza analizei comparative a opiniei furnizorilor de servicii de afaceri și antreprenorilor referitoare la problemele interne și externe ale dezvoltării inovaționale.
9. A fost elaborat modelul SRI al UTA Găgăuzia în baza eforturilor comune dintre furnizorii de servicii de afaceri, instituțiile de învățământ, întreprinderi și instituțiile statului.
10. A fost propus un algoritm de consolidare a potențialului inovațional în baza clusterizării unor domenii și sectoare ale economiei regionale, în special, a fost elaborat și implementat model de cluster educațional - inovațional.
11. A fost elaborat un model econometric, care permite evaluarea corelațiilor cantitative dintre creșterea valorilor indicatorilor activității de inovare ai IMM-urilor sub impactul acceleratorilor interni și externi ai acestor procese.

Aceste rezultate principial noi au demonstrat:

- necesitatea inițierii mecanismelor endogene de dezvoltare inovațională a regiunilor, interacțiunea cărora duce la schimbul fluxurilor de informații, invenții, și produse inovaționale între toate părțile interesate și la difuzarea lor la nivelul întregii regiuni și în afara acesteia.
- la această etapă de dezvoltare economică este foarte importantă identificarea factorilor determinanți ai creșterii regionale, care ar permite de a asigura dezvoltarea potențialului economic total. Principiile de autonomie instituțională și financiară, de inițiativă, determinate de potențialul managerial al autorităților, sunt de o importanță deosebită la nivel

regional, iar în condițiile statutului special al unității teritoriale autonome Găgăuzia (Gagauz Yeri) deține caracteristici suplimentare.

Utilizarea metodelor aplicative permit obținerea rezultatelor, care să soluționeze problema științifică de îmbunătățire a managementului dezvoltării inovaționale a economiei regionale la etapa actuală de activizare a politicilor în sfera dezvoltării regionale a Republicii Moldova și de a contribui la dezvoltarea conceptului modern de dezvoltare economică regională.

Problema științifică importantă este soluționată prin argumentarea teoretică și metodologică a proceselor economice și sociale, care vizează identificarea factorilor de creștere endogenă în regiunile cu un nivel scăzut de dezvoltare a sectorului real și a infrastructurii de susținere a antreprenoriatului.

Totodată, rezultatele principial noi pentru știință și practică au generat o ***nouă direcție științifică*** – formarea unui sistem de management a dezvoltării inovaționale a economiei regiunii în baza evaluării potențialului economic total și interacțiunii principalilor agenți ai spațiului inovațional cu accent pe factorii de creștere endogenă.

Noutatea științifică și originalitatea cercetării este determinată de următoarele teze:

- Stabilirea scopului și soluționarea obiectivelor, caracterizate prin noutate;
- Realizarea de către autor a cercetărilor empirice cu utilizarea rezultatele lor pentru argumentarea concluziilor și recomandărilor, reflectate în lucrare;
- Aplicarea practică a rezultatelor cercetării în crearea infrastructurii de inovare a UTA Găgăuzia: incubatorul de inovare și clusterul educațional-inovațional.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute rezidă în următoarele:

1. a fost concretizată noțiunea de sistem regional de inovare, sistematizat setul de instrumente metodologice de management a funcționării și dezvoltării acestuia;
2. a fost elaborat mecanismul de interacțiune dintre componentele interne ale sistemului regional de inovare al UTA Găgăuzia și a factorilor externi în baza analizei modelelor existente de dezvoltare a sistemelor regionale de inovare a statelor membre ale UE;
3. au fost identificați factorii de intensificare a creșterii endogene a potențialului de inovare al economiei regionale;
4. au fost identificate obstacolele interne și externe ale dezvoltării inovaționale a IMM-urilor din UTA Găgăuzia, precum și aspectele legate de cooperarea dintre principalii actori ai proceselor de inovare;
5. a fost elaborată și implementată o structură unică de creare pe teritoriul Republicii Moldova – Clusterul educațional-inovațional;
6. a fost identificat și argumentat modelul matematic de influență a catalizatorilor interni și externi ai dezvoltării potențialului inovațional în raport cu întreprinderile;
7. au fost identificat setul de potențial inovațional actual pentru UTA Găgăuzia: instituțional, economic, al științei și inovării, de cooperare a organizațiilor din sferele: business, știință și autorități publice;
8. a fost propusă metoda de calculare a indicatorului integral al potențialului inovațional al regiunii;
9. au fost propuse recomandări privind îmbunătățirea politicilor publice de stimulare a dezvoltării inovaționale a antreprenoriatului în regiune.

Problema științifică importantă soluționată în teza de doctor habilitat se bazează pe crearea și lansarea unui mecanism de management al dezvoltării inovaționale endogene a

regiunii, care constă în edificarea unui sistem regional de inovare în cadrul eforturilor comune ale structurilor de stat, comunității științifice cu accent pe catalizatorii interni și externi ai creșterii potențialului inovațional – ca principali beneficiari a inovațiilor.

Cercetarea realizată **contribuie la soluționarea problemelor aplicative** – îmbunătățirea managementului dezvoltării inovaționale a economiei regiunii cu accent pe stimularea factorilor determinanți interni ai creșterii. Aceste rezultate pot fi aplicate în economiile regiunilor, care se caracterizează prin condiții inițiale nefavorabile pentru dezvoltarea inovațională.

Aprobarea rezultatelor cercetării din cadrul tezei au fost reflectate în:

1) **Publicații științifice** – peste 60 de lucrări, publicate atât în Republica Moldova, cât și în străinătate: România, Ucraina, Rusia, Belarus, Estonia, Cehia, Turcia și Portugalia, cu un volum total de circa 40 de coli de autor. Dintre care cele mai importante: 1 monografie personală, 1 capitol în monografie internațională colectivă; 9 articole științifice în reviste recunoscute în străinătate (inclusiv 4 publicații indexate în: ISI, AUE, UIF, Index Copernicus International); 12 publicații în reviste științifice naționale; 3 manuale privind managementul inovației și antreprenoriatului; 1 ghid pentru transferul tehnologic.

2) **Rapoarte științifice, prezentarea rezultatelor cercetării în cadrul conferințelor internaționale, meselor rotunde și lecțiilor publice și seminarelor științifice în străinătate**, din care cele mai importante:

- *Raport științific în cadrul sesiunii plenare a conferinței științifice internaționale „Aspecte teoretice și practice ale economiei și a proprietății intelectuale”, Universitatea Tehnică de Stat Priazovk din or. Mariupol, Ucraina, anul 2013;*

- *Raport științific în cadrul sesiunii plenare a conferinței științifice internaționale „Economia întreprinderii: probleme actuale ale teoriei moderne și practice”, Universitatea Națională de Economie din Odesa, Ucraina, anul 2015;*

- *Comunicare științifică în calitate de raportor invitat, Institutul de Economie și de Prognoză al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, Kiev, anul 2012;*

- *Comunicare științifică în calitate de raportor, Institutul Național de Cercetări Economice al Ministerului Economiei, or. Minsk, anul 2013;*

- *Comunicare științifică la Conferința academică multidisciplinară în domeniul economiei, Universitatea Tehnică, Republica Cehă, anul 2014;*

- *Comunicare științifică peste hotare, în cadrul proiectelor: Portugalia, Finlanda, Suedia, Regatul Țărilor de Jos, Germania, Slovenia;*

- 1 prelegere publică și 1 seminar științifico-practic în cadrul Școlii doctorale „Economia schimbărilor inovaționale” Universitatea din Jena „G. Schiller”, Germania, anii 2014 și 2015.

3) **Comunicări științifice în cadrul conferințelor internaționale**, meselor rotunde, organizate în Republica Moldova, din care cele mai importante:

- Comunicare în cadrul sesiunii plenare a conferinței științifico-practice internaționale „Integrarea științei și practicii economice ca un mecanism pentru dezvoltarea eficientă a societății moderne”, Universitatea Slavă din Moldova, 2013;

- Comunicare în cadrul sesiunii plenare a conferinței științifico-practice internaționale „Știința. Educație. Cultura”, Universitatea de Stat din Comrat, 2016;

- Comunicare în cadrul conferinței științifice naționale cu participare internațională „Strategia și managementul politicii în economia modernă”, Academia de Studii Economice din Moldova, anii 2013, 2014;

- Comunicare în conferinței științifico-practice internaționale „Creșterea economică în condițiile globalizării: modelul de dezvoltare durabilă”, Institutul Național de Cercetări Economice, anul 2015;
- Comunicare la Simpozionul „Lecturi AGEPI”, anul 2013;
- Rapoarte și moderator în cadrul activităților de cercetare, precum și a grupurilor de lucru pentru punerea în aplicare a proiectelor (vezi Anexa 1) de dezvoltare regională a Republicii Moldova.

Implementarea rezultatelor științifice, obținute de autor în cadrul temei științifice a tezei a fost efectuată prin utilizarea lor în activitatea Consiliului pentru Știință și Inovare, precum și a Consiliului Economic al Comitetului Executiv al UTA Găgăuzia.

De asemenea, autorul este membru al Grupului de experți pentru elaborarea: Programului de susținere a IMM-urilor din Găgăuzia în anii 2005–2010, conceptului Clusterului inovațional-educațional în regiune (2013); „Programului de stimulare a activității inovatoare a IMM-urilor din UTA Găgăuzia”; „Strategiei de dezvoltare regională a UTA Găgăuzia 2016–2020” (proiectul „Modernizarea serviciilor publice locale”, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor). În cadrul cercetării Misiunii OSCE au fost elaborate următoarele subiecte: „Tendințe în dezvoltarea politicii publice inovatoare”, „Dezvoltarea politicilor clusteriale în Republica Moldova la nivel național și regional: probleme și perspective”. În cadrul Programului Orizont 2020 a fost prezentat proiectul de cercetare „Privire de ansamblu asupra stării de dezvoltare a clusterelor în țările Parteneriatului Estic”.

Elaborările autorului au fost incluse în „Programul de dezvoltare sectorială a infrastructurii pentru susținerea antreprenoriatului 2017–2020”, aflat în proces de elaborare în comun cu Agenția de Dezvoltare Regională cu susținerea „Oxford Group Policy”, ceea ce confirmă actualitatea subiectului cercetat.

În plus, rezultatele investigației științifice sunt incluse de autor în **materiale didactice, programele de instruire și manualele** privind „Bazele antreprenoriatului”, „Managementul strategic”, „Managementul inovării” și alte discipline predate de autor, precum și în disciplinele principale non-formale de instruire în domeniul antreprenoriatului. Rezultatele cercetărilor sunt, de asemenea, utilizate la elaborarea tezelor de licență, masterat și de doctorat, care se elaborează sub conducerea științifică a autorului.

Structura tezei. Teza are o structură clasică, fiind constituită din introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 279 titluri. Conținutul lucrării este expus pe 208 pagini text de bază, materialul ilustrativ conține 30 tabele, 71 de figuri, 29 formule și 29 anexe. Rezultatele cercetării sunt publicate în peste 60 de lucrări științifice.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1. „Bazele teoretico-metodologice ale cercetării sistemului regional de inovare” expune bazele teoretico-metodologice de formare a sistemului regional de inovare prin intermediul abordării sistemico-instituționale în managementul dezvoltării inovaționale a regiunii; studierea determinantilor endogeni ai dezvoltării inovaționale în cadrul concepției „evoluției cunoștințelor teritoriale”. Accentul în cercetarea abordărilor metodologice față de formarea sistemului regional de inovare (SRI) în țările-membre UE, studierea conceptelor moderne de interacțiune clusterială a organizațiilor a fost pus pe rezultatele cercetărilor, obținute de țările europene dezvoltate în procesul studiilor de postdoctorat din cadrul Universității Friedrich-Schiller din Jena.

Autorul argumentează utilitatea analizei sistemice în cercetarea sistemului regional de inovare, ceea ce permite identificarea elementelor specifice ale acestei integrități și stabilirea numărului de interconexiunilor dintre ele. Este subliniată importanța existenței entităților corespunzătoare de infrastructură de dezvoltare a afacerilor, precum și ea lementelor eficiente ale mediului instituțional. Astfel, *SRI reprezintă un complex de instituții ale regiunii, care solidar și fiecare în parte participă în procesul de creare, adaptare, transfer și absorbție a inovațiilor.*

Intensitatea interacțiunii dintre actorii spațiului inovațional determină accelerarea procesului de creare, acumulare, stocare și utilizare a cunoștințelor. În cadrul cercetării noastre cel mai mare interes îl reprezintă clasificarea, și anume *Autio*, propusă de cercetător, potrivit căreia SRI constă din subsistemul de generare și difuzare, precum și din subsistemul de aplicare și explorare a cunoștințelor (fig. 1).

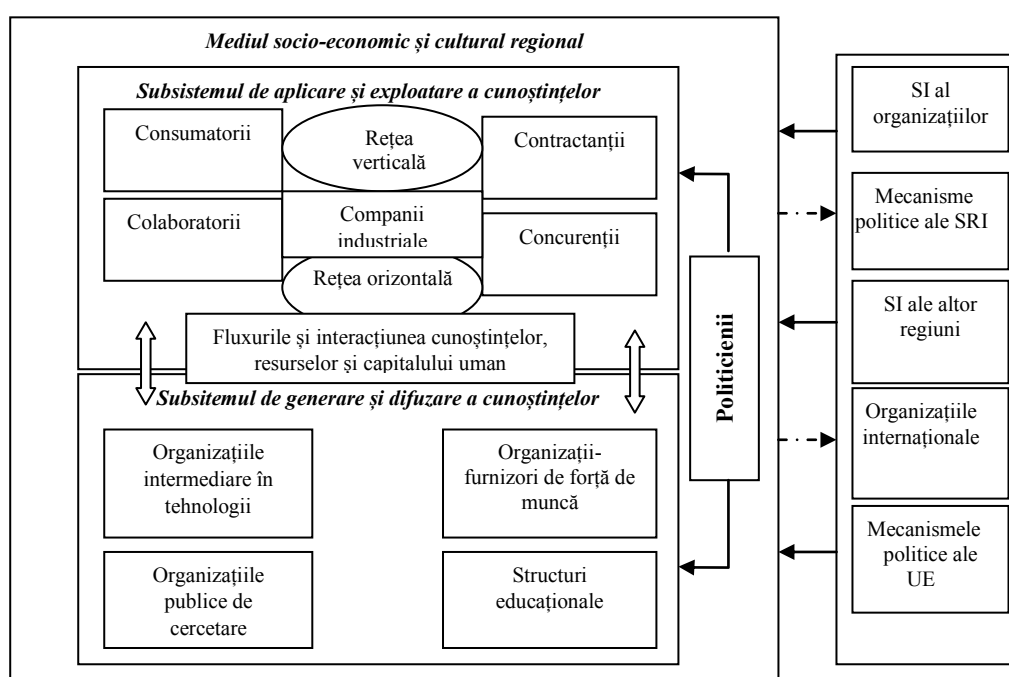

Fig. 1. Structura de bază a sistemului de inovare regională.

Sursa: elaborat de autor în baza modelului Autio

Dezvoltarea sistemului inovațional în regiunile rurale periferice este destul de dificilă din mai multe considerente: lipsa sectoarelor de producere, care ar dispune de complementaritate tehnologică și ar îndeplini rolul de „locomotivă” a economiei regionale; lipsa unei rețele dezvoltate de interacțiune a actorilor sistemului inovațional; lipsa masei lor critice; lipsa cadrului instituțional și a condițiilor, care ar stimula activitatea inovațională și creșterea tehnologică.

Prin urmare, *pentru regiunile țărilor cu economia emergentă crearea rețelelor clusteriale adeseori se bazează pe criteriul „necesității” în dezvoltarea unor orașe mici periferice (regiuni) în creștere, și nu pe criteriul „potențialului lor” reieșind din nivelul inițial scăzut (sau lipsa) infrastructurii în regiune.* Algoritmul analizei potențialului inovațional al regiunii poate fi prezentat prin următoarele etape descrise în fig. 2.

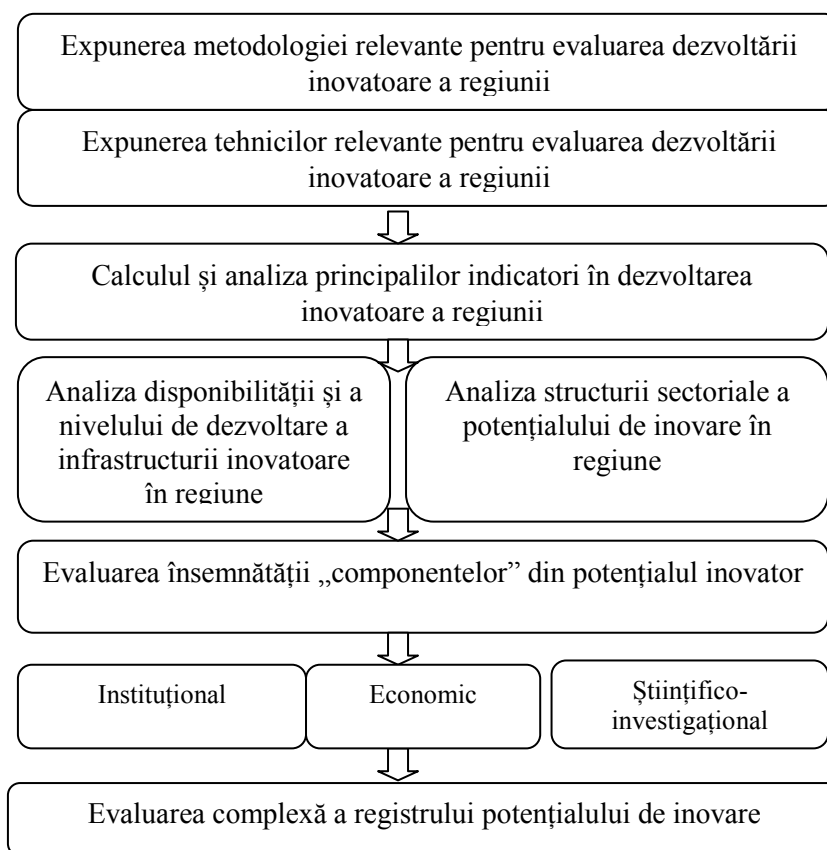

Fig. 2. Algoritmul analizei potențialului inovațional al regiunii.
Sursa: elaborat de autor

La aplicarea acestei metodologii este necesar de a luat în calcul: nivelul de dezvoltare a culturii inovaționale în regiune; nivelul dezvoltării capacității de absorbție a principalelor întreprinderi din cadrul clusterelor și a regiunii în ansamblu; „locurile înguste” ale ciclului inovațional al cercetării-dezvoltării; existența și nivelul de dezvoltare a elementelor infrastructurii de inovare, orientate spre lichidarea acestor lacune. Pentru evaluarea nivelului dezvoltării elementelor SRI se propune de a utiliza metoda componentelor de bază, care permite unificarea următoarelor caracteristici ale sistemului de inovare: numărul organizațiilor, care realizează activități de cercetare și inovare; numărul personalului angajat în activități de cercetare și inovare; numărul doctoranzilor, care sunt în proces de a-și susține tezele de doctor; nivelul activității de inovare a întreprinderilor; importul tehnologiilor și serviciilor cu caracter tehnic; numărul de cereri de patentare; existența în regiune a unor programe de dezvoltare inovațională; numărul de instituții de dezvoltare a potențialului științifico-tehnic în regiune.

Autorul concluzionează despre problemele țărilor, care au pășit pe calea dezvoltării „să ajungă din urmă” dezvoltarea, care constă în necesitatea găsirii echilibrului între elementele modelelor de modernizare (inovaționale) și menținerea dezvoltării în baza tradițiilor și resurselor interne. Cu atât mai mult, că actualmente se observă o tendință de revenire a multor țări la modelul endogen de creștere economică. Această concepție ne îndreaptă atenția spre susținerea nivelului instructiv-educativ și a culturii de afaceri inovaționale, activității asociațiilor de afaceri, dezvoltării pieței capitalului de risc și politiciilor de stat, integrării dintre sistemele de inovare naționale și locale.

Capitolul 2. „Cercetarea tendințelor de dezvoltare inovațională în spațiul Republicii Moldova” ilustrează particularitățile sistemului național și regional de inovare din Republica Moldova, formele de manifestare a activităților de inovare a antreprenorilor din UTA Găgăuzia. În baza cercetărilor întreprinse de autor a fost efectuată o analiză comparativă a opiniilor antreprenorilor și furnizorilor de servicii de afaceri din regiune cu privire la necesitatea dezvoltării inovatoare [3, 4, 5, 6, 7].

Analiza indicatorilor cheie, care caracterizează dezvoltarea inovațională în regiunile Republicii Moldova, arată existența unei disproporții nu doar între municipiul Chișinău și regiuni, dar și între regiunile de dezvoltare (Tabelul 1).

Tabelul 1. Statistica resurselor umane pe regiuni de dezvoltare.

Regiunea	Populația	Populația economic activă	Numărul celor ocupați în economie	Ponderea celor ocupați %	Ponderea celor ocupați în economie cu studii superioare, %	Nivelul oficial al șomajului, %	Nivelul activității economice, %	Nivelul economic de efort
1	2	3	4	5 (4/3)			6 (3/2)	7 (2/3)
R. Moldova	3555159	2331973	723549	31	46	3,0	66	1.5
PDCh	809563	565408	347675	62		0,4	70	1.4
RDC	1058669	690642	126446	18	15	5,4	66	1.5
RDN	991246	627110	149623	24	15	5,4	63	1.6
RDS	533921	349560	69014	20		4,8	66	1.5
RDUTAG	161760	104763	26189	25	16*	3,0	65	1.5

Sursa: calculat de autor în baza datelor BNS „Statistică teritorială – 2015”

Pondere salariaților în economia regiunii la nivelul celor 25% reprezintă un obstacol semnificativ în dezvoltarea potențialului inovațional al regiunii, condiția de bază a dezvoltării căreia fiind nivelul înalt al capitalului uman.

Tabelul 2. Indicatorii cheie ai APȘT IMM

Regiunea	Volumul de producție APȘT, mii lei	Volumul total de producție %	Numărul mediu al salariaților APȘT, oameni	Numărul total al celor ocupați, %	Salariul lucrătorilor APȘT, mii lei	Salariu mediu al unui lucrător APȘT	Salariu mediu pe regiune %
1	2	3	4	5	6	7	8
R. Moldova	3 368 768,0	0,77	36847	9,98	664 518,0	1,502	41
Chișinău	3 093 642,9	1,89	33 733	13,98	609 398,7	1,505	42
Nord	119535,6	0,37	1186	2,45	31178,0	2,190	47
Centru	125393,4	0,51	1312	2,66	14773,4	0,938	31
Sud	13881,8	0,13	428	1,93	4194,3	0,816	28
UTA Găgăuzia	9111,5	0,17	188	2,31	3468,1	1,537	41

Sursa: calculat de autor în baza datelor BNS „Statistică teritorială – 2015”

Rezultate similare în context regional sunt caracteristice și pentru indicatorii activității științifico-tehnice profesionale (Tabelul 2). Pondere numărului mediu de salariați în contextul activității științifico-tehnologice profesionale (APȘT) IMM UTA Găgăuzia depășește indicatorii Regiunii de dezvoltare sud (RDS) și se apropie de indicatorii Regiunii de dezvoltare nord (RDN). Indicatorii de bază ai dezvoltării tehnologiilor informaționale la întreprinderi se caracterizează printr-o evoluție pozitivă înaltă, în special, aproape de două ori

au crescut cheltuielile persoanelor juridice pentru tehnologiile informaționale (TI), numărul de calculatoare personale (PC) cu acces la Internet.

Tabelul 3. Indicatorii cheie ai dezvoltării TI în cadrul întreprinderilor.

Regiunile de dezvoltare	2010				2015			
	Numărul persoanelor juridice	Existența PC cu acces la Internet	Persoane juridice cu pagini web	% persoanelor juridice care au pagini web în raport cu numărul întreprinderilor	Numărul persoanelor juridice	Existența HC cu acces la Internet	Persoane juridice cu pagini web	% persoanelor juridice care au pagini web în raport cu numărul întreprinderilor
R. Moldova	46704	77287	1189	2,5	51216	154329	2569	5,0
Mun. Chișinău	30840	54037	775	2,5	33279	100108	1802	5,4
RDN	5675	9050	188	3,3	6301	21044	322	5,1
RDC	6539	8262	143	2,1	7586	19635	256	3,4
RDS	2388	3548	63	2,6	2690	9389	126	4,7
RDUTAG	1262	2290	20	1,5	1360	4153	63	4,6

Sursa: calculat de autor în baza datelor BNS

Compararea estimărilor IMM-urilor și prestatorilor de servicii de afaceri (PSA) activității interferențelor inovaționale interne și externe (Fig. 3) ilustrează cel mai înalt punctaj în: „susținerea financiară insuficientă” (subvenții, garantarea creditelor în scopuri inovaționale, cerere pentru inovații, cofinanțarea proiectelor de inovare); „imperfecțiunea documentelor normativ-juridice regionale, care reglementează activitatea inovațională”; „susținerea informațională insuficientă (despre cererea și oferta la inovații, despre potențialii investitori, despre formele de susținere a inovatorilor, despre legislația în domeniul dat)” [1, 2].

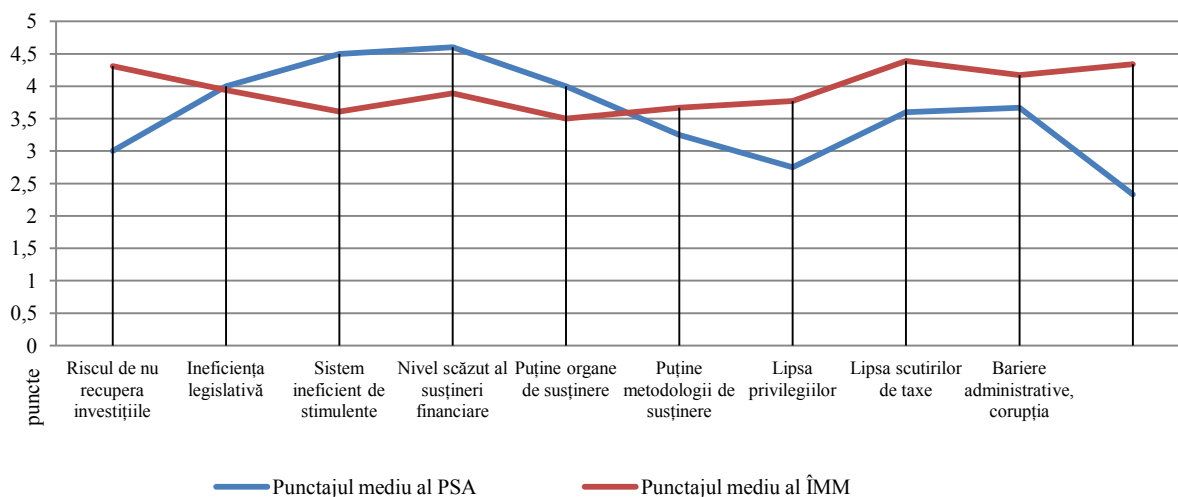

Fig. 3. Compararea estimărilor PSA și subiecții IMM activității interferențelor inovaționale externe.

Sursa: elaborat de autor

Conform rezultatelor chestionării, realizarea activităților inovaționale entitățile infrastructurii colaborează cu diverse structuri, care sunt reflectate în Fig. 4. Procentul înalt de colaborare a cu universitatea se explică prin implicarea activă a Universității de Stat din Cahul în procesul dezvoltării infrastructurii de inovare, a societății civile din regiune.

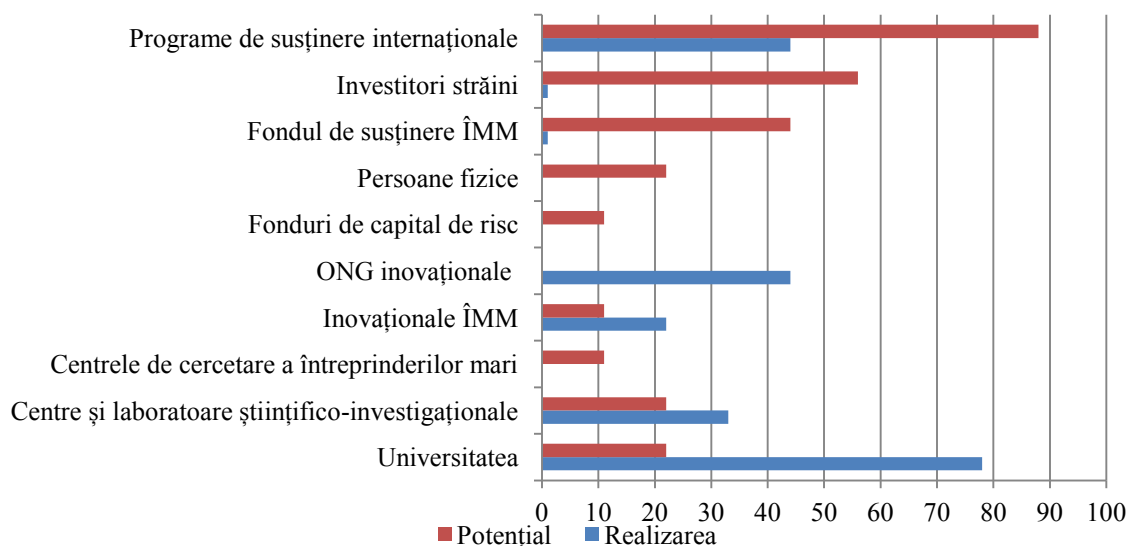

Fig. 4. Colaborarea IMM-urilor din UTA Găgăuzia cu alte structuri: % realizării și potențialului.

Sursa: elaborat de autor

De asemenea, cea mai răspândită este cooperarea entităților infrastructurii cu organizațiile non-guvernamentale (ONG) cu orientare inovatoare, instituțiile de cercetare și laboratoarele la nivel național. Cercetările efectuate în domeniul evaluării obstacolelor în activitatea inovatoare a entităților infrastructurii (experților) și entităților antreprenorialului inovator au arătat un grad ridicat de coincidență (Fig. 5).

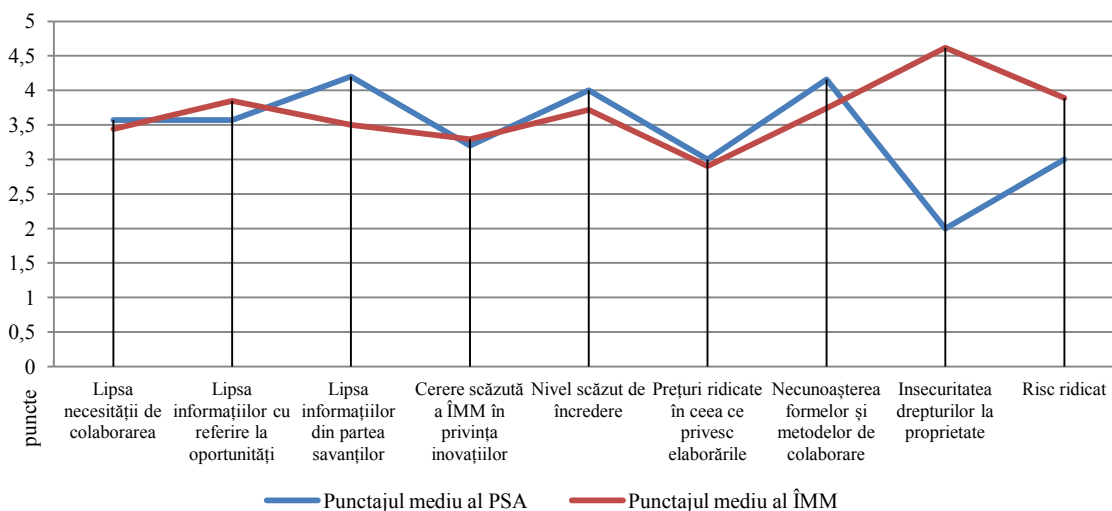

Fig. 5. Evaluarea medie comparativă a obstacolelor cu care se confruntă cooperarea reciprocă a științei și afacerea în domeniul inovațiilor.

Sursa: elaborat de autor

Obținerea dreptului de proprietate asupra unui produs inovator reprezintă un stimulent motivant important în sporirea activității inovatoare atât din partea IMM-urilor, cât și din partea PSA (furnizorii de servicii de afaceri), și, de asemenea, determină într-o mare măsură utilizarea în continuare a inovațiilor. Cel mai înalt punctaj l-a acumulat anume acest factor – „insecuritatea dreptului de proprietate”, de aceea este necesar de a elabora un mecanism

eficient pentru delimitarea drepturilor de proprietate asupra inovării între actorii procesului de inovare, reieșind din asigurarea juridică existentă în acest domeniu [1, 2, 20].

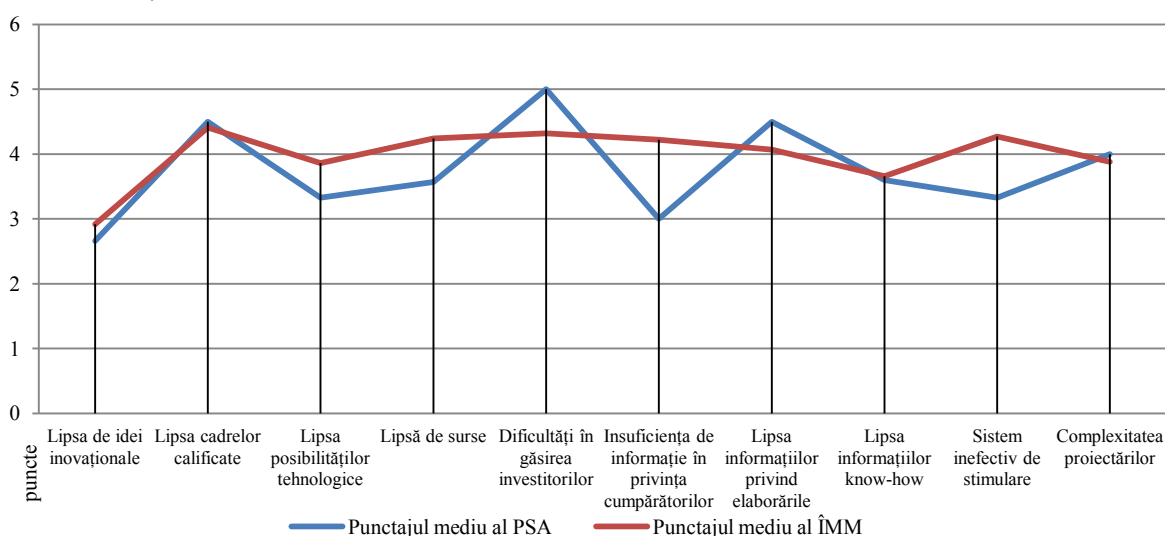

Fig. 6. Compararea estimărilor IMM și PSA activității interferențelor inovaționale externe.

Sursa: elaborat de autor

Comparând estimările IMM-urilor și PSA cel mai mare punctaj l-au obținut asemenea forme de susținere din partea autorităților regionale, cum ar fi: parteneriatul public-privat în finanțarea proiectelor de inovare; comanda de stat a regiunii pentru produse inovaționale; subvenții în scopul recuperării unei părți din costurile, legate de activitățile de inovare; susținerea în obținerea brevetului de invenție pentru produsele inovaționale; elaborarea și expertizarea planurilor de afaceri a proiectelor de inovare; susținerea în desfășurarea activităților de cercetare și inovare; diverse stimulente fiscale (Fig. 7) [14,15].

Generalizarea cercetărilor demonstrează, că țările cu economia emergentă au nevoie de un mecanism special de dezvoltare a sistemelor de inovare, accentul căzând vădit pe afaceri. În felul acesta, cele mai mari dificultăți le reprezintă factorii: numărul mic de întreprinderi inovaționale active, nivelul redus al proceselor clusteriale, cererea joasă pentru inovații din partea afacerilor, nivelul redus al cooperării afacerilor, statului, structurilor de cercetare și educaționale, lipsa unei strategii regionale clare de dezvoltare inovațională.

Rezultatele obținute permit formularea unor recomandări-țintă concrete cu referire la căile și modurile de stimulare a proceselor inovaționale atât directă, orientată asupra IMM-urilor, cât și indirectă, prin dezvoltarea entităților infrastructurii de susținere a afacerilor, și anume:

- Direcționarea entităților infrastructurii de susținere a afacerilor asupra promovării inovațiilor organizaționale, de marketing și în special, financiare, susținerea consultativă a unor asemenea obiecte de infrastructură subevaluate, dar solicitate de IMM-urile inovatoare, a etapelor procesului inovațional, cum ar fi modernizarea și brevetarea produsului.
- Soluționarea celei mai stringente probleme a entităților antreprenorialului inovativ – lipsa resurselor financiare - impune dezvoltarea unor instrumente de susținere financiară, dar nu prin intermediul creșterii alocărilor bugetare, ci prin crearea unor surse financiare extrabugetare pentru susținerea activităților inovaționale.

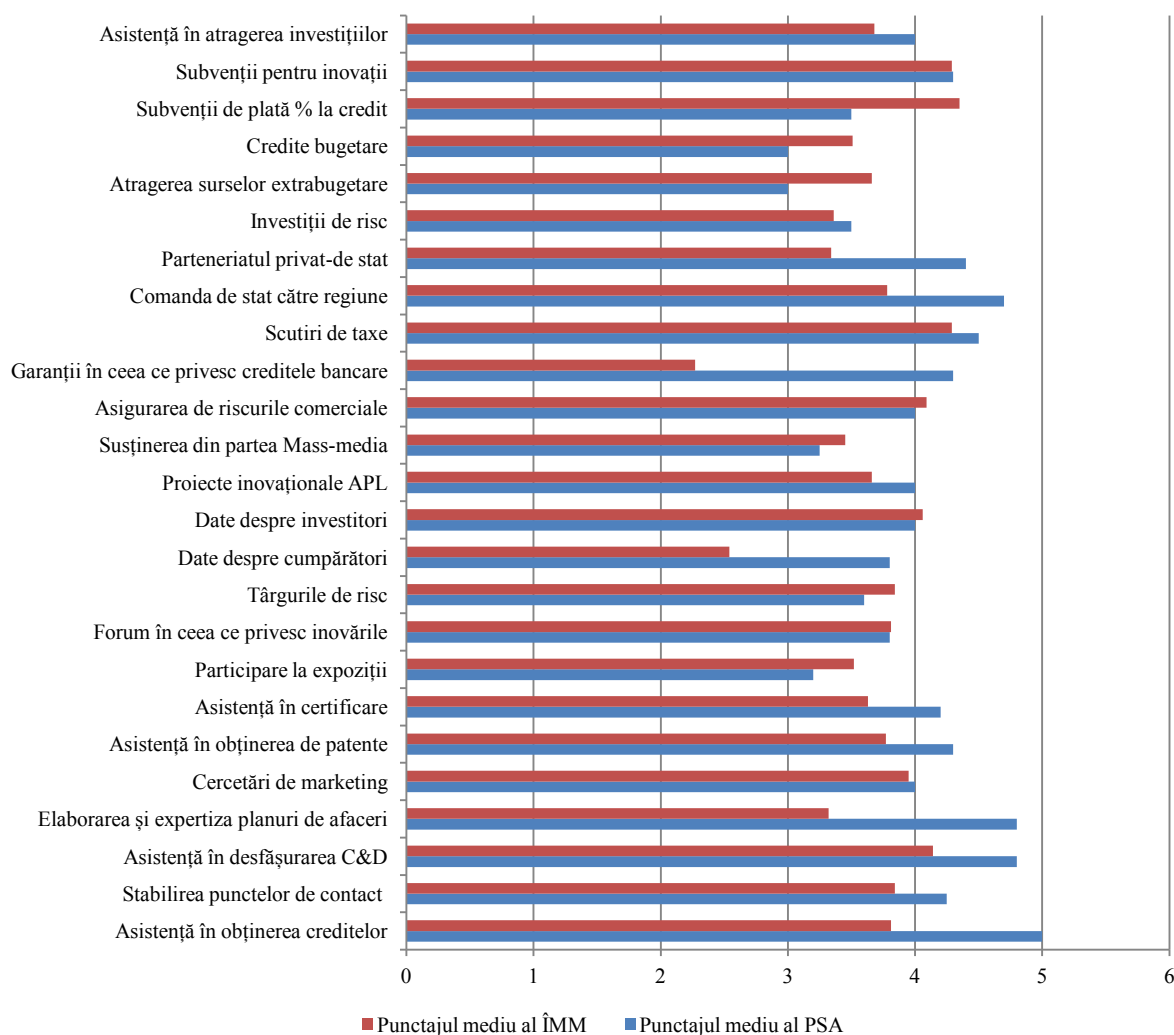

Fig. 7. Diferite forme de susținere din partea statului solicitate din partea PSA și subiecții ÎMM.

Sursa: elaborat de autor

- Intensificarea susținerii informaționale, științifico-metodologice și consultative atât a entităților antreprenoriale, cât și a infrastructurii de susținere a acestora.
- Contribuția la crearea unei rețele de cooperare în domeniul inovării mai strânse și mai complexe, care să prevadă intersectarea intereselor științei și afacerilor.

În cadrul primelor etape de dezvoltare a „centrelor de creștere” în calitate de elemente de bază pot fi rezidenții zonelor economice libere (ZEL), incubatoarelor de inovare (Fig. 8). Introducerea acestui concept în practică ar însemna transferul activităților de afaceri, a organizațiilor, care reprezintă societatea civilă, știința și cultura din zona capitalei spre periferie.

Dezvoltarea decentralizată și autogestionarea locală conform standardelor europene, crearea condițiilor prielnice pentru investiții în cadrul „polilor de creștere”, care vor înscrie impulsuri de dezvoltare și impune elemente de modernizare în mediul rural reprezintă priorități primordiale în dezvoltarea regională a Republicii Moldova.

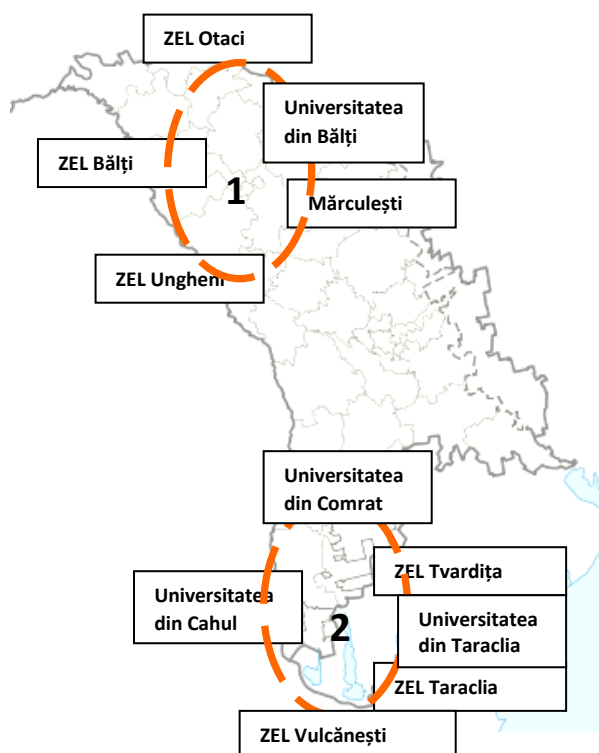

Fig. 8. Centrele de creștere periferică „Nord” și „Sud”.

1. Centrul de creștere „Nord” (ZEL: Otaci, Aeroportul internațional Mărculești, Ungheni, Bălți, Universitatea de Stat din Bălți). 2. Centrul de creștere „Sud” (ZEL: Tvardița, Taraclia, Vulcănești, Portul internațional Giurgiulești, Universitățile de Stat din Cahul, Taraclia și Comrat).

Sursa: elaborat de autor

Capitolul 3. „Esența și evaluarea potențialului inovațional al regiunii de dezvoltare UTA Găgăuzia” este dedicat identificării „purătorilor” cheie ai potențialului economic total al regiunii: a potențialul instituțional al organelor de conducere a autonomiei, componentelor potențialului economic de dezvoltare a teritoriului, potențialului inovațional al întreprinderilor mici și mijlocii din UTA Găgăuzia. Autorul dezvăluie două categorii de inovatori „activi” și „pasiv”, care pot să devină baza susținerii diferențiate a politici de stat cu privire la sectorul IMM. A fost efectuată analiza conceptelor moderne de organizare spațială a rețelelor în contextul economiei bazată pe cunoaștere, tendințelor de dezvoltare a clusterelor în Republica Moldova

În situația actuală o caracteristică importantă a potențialului inovațional o reprezintă existența instituțiilor, care generează cunoștințe, aderarea regiunii la rețelele inovaționale internaționale, raportul optim al cunoștințelor teritoriale și omniprezente în cadrul regiunii, existența unor elemente de organizare spațială a rețelelor. În felul acesta, autorul propune definiția *potențialului inovațional al regiunii caun sistem complex, organizat spațial și dinamic de potențiale interconectate și echilibrate (potențial economic, instituțional, al cercetării și inovării), puse în funcțiune printr-un mecanism de cooperare (dintre știință, autorități și mediul de afaceri) și care au atins un efect sinergic.*

Rezumând analiza datelor teoretice, precum și analiza elementelor de bază ale mediului instituțional, a fost propus un model de intensificare a potențialului regional inovațional. În general, analiza metodologiilor de evaluare a potențialului inovațional din regiune a arătat posibilități limitate în utilizare, reieșind din lipsa sau insuficiența sistemului

de indicatori, reflectați în raportările statistice. În pofida acestui fapt, acestea trebuie să devină baza mobilizării resurselor interioare și formării propunerilor de sporire a potențialului de inovare în dezvoltarea regiunii.

Proiectarea metodologică propusă în evaluarea potențialului inovațional în interconexiune cu tipul de politică regională *la prima etapă* presupune identificarea indicatorilor, care caracterizează potențialul inovator al regiunii. Existența indicatorilor statistici, care caracterizează activitatea regiunilor, permite sporirea obiectivității rezultatelor, precum și utilizarea lor pe larg în practica comparării dezvoltării inter-regionale a Republicii Moldova (Tabelul 4).

Tabelul 4. Complexul de indicatori pentru măsurarea capacității de inovare a regiunii.

Direcționarea potențialului inovator	Indicatorul	Însemnarea	Caracteristica
Potențialul instituțional (<i>INp</i>)	Competența exclusivă a autorităților regionale	INcom	Numărul de acte legislative adoptate în domeniul reglementării dezvoltării inovaționale Existența programelor-scop de dezvoltare a regiunii
	Independența financiară a regiunii	INfin	Volumul de venituri proprii în valoarea totală a bugetului regiunii
	Instituțiile economice externe efective administrație publică locală (APL)	INint	Raportul dintre proiectele de referință internaționale la numărul
	Dezvoltarea infrastructurii de piață	INinf	Saturația regiunii R&D și instituțiile financiar-investiționale
Potențialul economic (<i>IEp</i>)	Dezvoltarea infrastructurii sociale	IEsinf	Saturația regiunii cu indicatori de infrastructură socială
	Potențialul forței de muncă	IEI	Procentul resurselor de muncă implicate în economia regiunii
	Potențialul de producere	IEp	Volumul producției industriale în regiune
	Potențialul de export a regiunii	IEex	Pondere exportului de mărfuri în cea mai mare parte produse în regiune
Potențialul elaborărilor și cercetărilor științifice (<i>IRDp</i>)	Potențialul intelectual al regiunii	IRDint	Indiciul activității de inovare a colegiilor și universităților din regiune, ponderea populației cu studii medii și superioare, ponderea celor implicați în domeniul științei și tehnologiilor înalte, indiciul numărului de cereri de patentare, indiciul creativității personalului
	Indiciul activității investiționale	IRDinv	Volumul anual de investiții în capitalul de bază al regiunii pe cap de locuitor
	Indiciul activității în regiune IT	IRDIT	Procentul celor antrenați în domeniul APȘT; coraportul numărului de pagini web a persoanelor juridice la numărul total de întreprinderi; Existența PC cu acces la Internet, % la numărul total
	Indiciul activității internaționale a regiunii	IRDact	Raportul dintre ponderea investițiilor străine în regiune la investiții totale cu capital fix
Potențialul cooperării (interconexiunii) afacerii, politicii, științei (<i>Icop</i>)	Indiciul cooperării afacerii, politicii, științei	IRDCop	Raportul dintre numărul de proiecte implementate de parteneriatele publice-private la numărul total de proiecte implementate în regiune

Sursa: elaborat de autor

Normalizarea indicatorilor are loc pe calea aducerii majorității acestora la numărul de salariați în economie, ceea ce permite eliminarea influenței proporțiilor economiilor regionale și concentrarea pe caracteristici comparabile. Utilizând metoda de scalare liniară, la a doua etapă a cercetării indicatorii aleși se transformă într-o formă comparabilă. Calculul indicatorului estimat are loc în baza formulei:

$$I_j = \frac{X_{\max} - X_i}{X_{\max} - X_{\min}}, \quad (1)$$

unde I – indicatorul, $X_{\max}$ u $X_{\min}$ – valorile maxime și minime, X_i – valoarea reală a cercetării i – indicatorul regiunii studiate într-o perioadă anumită de timp, $i = 1, 2, \dots, n$ – numărul regiunilor, $j = 1, 2, \dots, n$ – numărul indicatorilor.

La a treia etapă are loc efectuarea calculului indiciului potențialului inovațional regional ($RINp$) pe calea calculării prin intermediul metodei grupului aritmetic mediu a indicilor intermediari de următoarele direcții: instituțional (INp), economic (IEp), elaborărilor și cercetărilor științifice ($IR\&D$), cooperării (interconexiunii) afacerii, puterii, științei ($Icop$). Indicatorul integral al potențialului inovațional regional la fel poate fi calculat prin metoda aritmetică ponderată medie a indicilor intermediari pe baza evaluării experte a coeficienților de greutate.

- **Potențialul instituțional** în acest sens ar însemna capacitatea autorităților regionale de a-și îndeplini funcțiile, gradul de legitimitate, nivelul dezvoltării instituțiilor din cadrul economiei de piață și cadrului legislativ și se calculează în felul următor:

$$INp = (INcom + INfin + INint + INinf) / 4 \quad (2)$$

Acesta poate fi determinat prin calcularea numărului de indicatori, combinat cu evaluările experților și calculat ca medie aritmetică a indicilor parțiali:

1. *Competențele organelor puterii regionale ($Icom$)* – numărul de acte legislative adoptate în domeniul stimulării inovaționale și a dezvoltării ($Nlaw$), existența programelor de dezvoltare ($PrDev$).

$$INcom = (Nlaw + PrDev) / 2 \quad (3)$$

2. *Independența financiară a regiunii (Ifi)* - volumul veniturilor proprii ale regiunii drept valoare a totală a bugetului regiunii,

$$INfin = Ownf / Tbud \quad (4)$$

3. *Eficiența economică externă a puterii de stat ($INint$)* – raportul dintre proiectele de referință internaționale la suma acordurilor încheiate în materie de cooperare.

$$INint = Impl / Ncop \quad (5)$$

4. *Dezvoltarea infrastructurii de piață de orientare spre inovare ($INinf$)* – caracterizează coraportul dintre numărul structurilor de cercetare, instituțiilor investițional-financiare, structurilor specializate pe dezvoltarea inovațiilor în regiune (tehnoparcuri, afaceri și incubatoare de inovare, fonduri specializate pe susținerea inovațiilor ș.a.) la numărul total de entități de afaceri.

$$INinf = Iinf / Inf \quad (6)$$

- **Potențialul economic al teritoriului**, drept obiect de cercetare, presupune analiza nivelului de dezvoltare a tuturor resurselor existente în regiune în scopul creării condițiilor pentru dezvoltarea inovațională ulterioară a economiei și pentru a satisface toate nevoile sociale ale populației regiunii. Se calculează ca medie a indicatorilor și include:

$$IEp = (IE_{inf} + IE_l + IE_p + I_{Exp}):4 \quad (7)$$

1. *Dezvoltarea infrastructurii sociale* IE_{inf} – caracterizează raportul indicatorului mediu pe țară cu saturația în regiune cu indicatori de infrastructură socială.

$$IE_{inf} = \frac{Sr}{S_{av}} \quad (8)$$

2. *Potențialul forței de muncă* IE_l – se definește ca raport al procentului resurselor forței de muncă în economia regională (raportul numărului celor implicați în economia regiunii la dimensiunea populației economic active în regiunii) la valoarea maximă procentuală a resurselor forței de muncă între regiunile țării.

$$IE_l = \frac{Lr/Lact}{Lmaxr} \quad (9)$$

3. *Potențialul de producere* IEp – în exprimare valorică se definește prin impunerea tendinței funcțiilor sale. În calitate de tendință se i-a în calcul media aritmetică a capacității de producție în context valoric pentru perioada studiată .

$$IEp = \frac{1}{t} \sum_{n=1}^t IEpn \quad (10)$$

unde: IEp – potențialul de producție în ceea ce privește valoarea; $IEpn$ – potențialul de producere în anul n ; t – perioada anilor studiați.

4. Coeficientul orientării de export a regiunii *mărturisește despre dimensiunile potențialului de export al regiunii* ($IExp$) [220] se calculează ca raportul ponderii de export a mărfurilor la volumul total al producției industriale din regiune [224]:

$$IExp = V_{ex}/P_V \quad (11)$$

- unde V_{ex} – volumul producției exportate din regiune;

- P_V – volumul total al producției industriale din regiune.

Acest coeficient ilustrează orientarea de export a UTA Găgăuzia – importanța acestuia, egală cu 0,45 – cel mai mare indicator printre alte regiuni de dezvoltare ale Republicii Moldova. Cercetările empirice din ultimii ani confirmă corelarea directă a creșterii exporturilor întreprinderilor din volumul de produse și servicii inovatoare realizate.

• ***Potențialul cercetărilor științifice și al elaborărilor (R&Dp)*** include potențialul intelectual și investițional, precum și financiar de activitate internațională și ***cooperarea potențialului de afaceri, putere, știință:***

$$IRDp = (IRD_{int} + IRD_{inv} + IRD_{act} + IRD_{cop}):4 \quad (12)$$

1. Metodologia de calculare propusă a *Potențialului intelectual din regiune* (IRD_{int}) – care se calculează ca indicator integral, care sumează:

$$IRD_{int} = (UnIn_{Act} + Ed_r + L_{R\&D} + Icr)/5 \quad (13)$$

✓ *indicele activități de inovare a universităților și colegiilor din regiune* ($UnIn_{Act}$) se calculează ca media aritmetică a indicilor parțiali:

$$UnIn_{Act} = (St_{R\&D} + St_{III} + Dep_{R\&D})/4 \quad (14)$$

○ numărul celor care învață în colegii și a studenților din universități, implicați într-un proces asiduu de cercetare ($St_{R\&D}$) la 1000 de studenți;

○ numărul celor care învață conform programului de mărire a calificării, cursuri de aprofundare a specializării - (St_{III}) în totalul ocupării forței de muncă (L_r) în regiune (r);

○ numărul subdiviziunilor colegiilor și universităților în regiune, care se ocupă de C&D ($Dep_{R\&D}$) la numărul total al departamentelor universităților (colegiilor):

- ✓ *Indicele nivelului de instruire (Ed_r), care caracterizează ponderea populației cu studii medii și superioare (P_{sr}) în totalul ocupării forței de muncă (L_r) în regiune(r);*
- ✓ *Indicele numeric al celor implicați în domeniul științei și tehnologiilor avansate $LR\&D$, care caracterizează ponderea celor implicați în domeniul științei și tehnologiilor avansate ($PR\&D_r$) în totalul ocupării forței de muncă (L_r) în regiune(r);*
- ✓ *Indicele creativității personalului (Icr) se calculează ca raportul ponderii autorilor, care au depus cereri de invenții și propuneri de raționalizare în totalul ocupării forței de muncă (L_r) în regiune(r);*

2. *Indicele activității investiționale (IRD_{inv}) - este stabilit ca investiția medie anuală în active fixe în regiune(I_r) pe cap de locuitor (P_r) a regiunii (r).*

$$IRD_{inv_r} = \frac{I_r}{P_r} \quad (15)$$

3. *Indicele activității internaționale a regiunii (IRD_{act}), care este determinat de raportul dintre ponderea investițiilor străine în regiune($FInr$) la valoarea totală a investițiilor în regiune($Invr$).*

$$IRD_{act} = \frac{FInr}{Invr} \quad (16)$$

În general, valoarea ridicată a acestui indiciu va semnala o atractivitate a regiunii pentru investitorii străini și un potențial ridicat de cercetare al regiunii.

4. *Potențialul cooperării afacerilor, puterii, științei (IRD_{cop}) – ilustrează capacitatea de bază a părților interesate: structurile afacerii, puterii și științei prin intermediul cooperării în dezvoltarea politică progresivă față de autonomiei. Acest indicator poate fi calculat ca raportul ponderii organizațiilor, care au relații de cooperare cu alte organizații în ceea ce privește implementarea inovațiilor: de marketing, de organizare, de administrare, de procedee (sau raportul dintre numărul de proiecte realizate în parteneriat public-privat) la numărul total de organizații în regiune(sau numărul total de proiecte realizate în regiune).*

$$IRD_{cop} = \frac{NPPn}{NPn} \quad (17),$$

unde NP_{pn} - ponderea organizațiilor, care au relații de cooperare în contextul implementării inovațiilor (sau de proiecte realizate în parteneriat privat-de stat);

NP_n – numărul total de organizații în regiune (în raport cu numărul total de proiecte realizate în regiune).

În Capitolul 4 „Perfecționarea managementului dezvoltărilor inovaționale a economiei regiunii” a fost stabilit și realizat scopul: de a identifica modalități de îmbunătățire a managementului economiei regiunii. *Reieșind din scopul formulat, au fost stabilite următoarele obiective:* proiectarea sistemului regional de inovare al UTA Găgăuzia (Fig. 9), identificarea modalităților de îmbunătățire a managementului economiei regiunii în baza abordării clusteriale, elaborarea unui model de consolidare a potențialului de inovare al întreprinderilor din regiune, propunerea direcțiilor de dezvoltare a politicii de stat de inovare la nivel regional.

Caracterul interactiv al procesului inovațional și al rolului principal al fluxului de cunoștințe este confirmat de mai multe cercetări. Sistemul de inovare este privit drept un

sistem, care contribuie la comercializarea și implementarea noilor cunoștințe și transformarea lor în produse inovative: tehnologii, mărfuri și servicii.

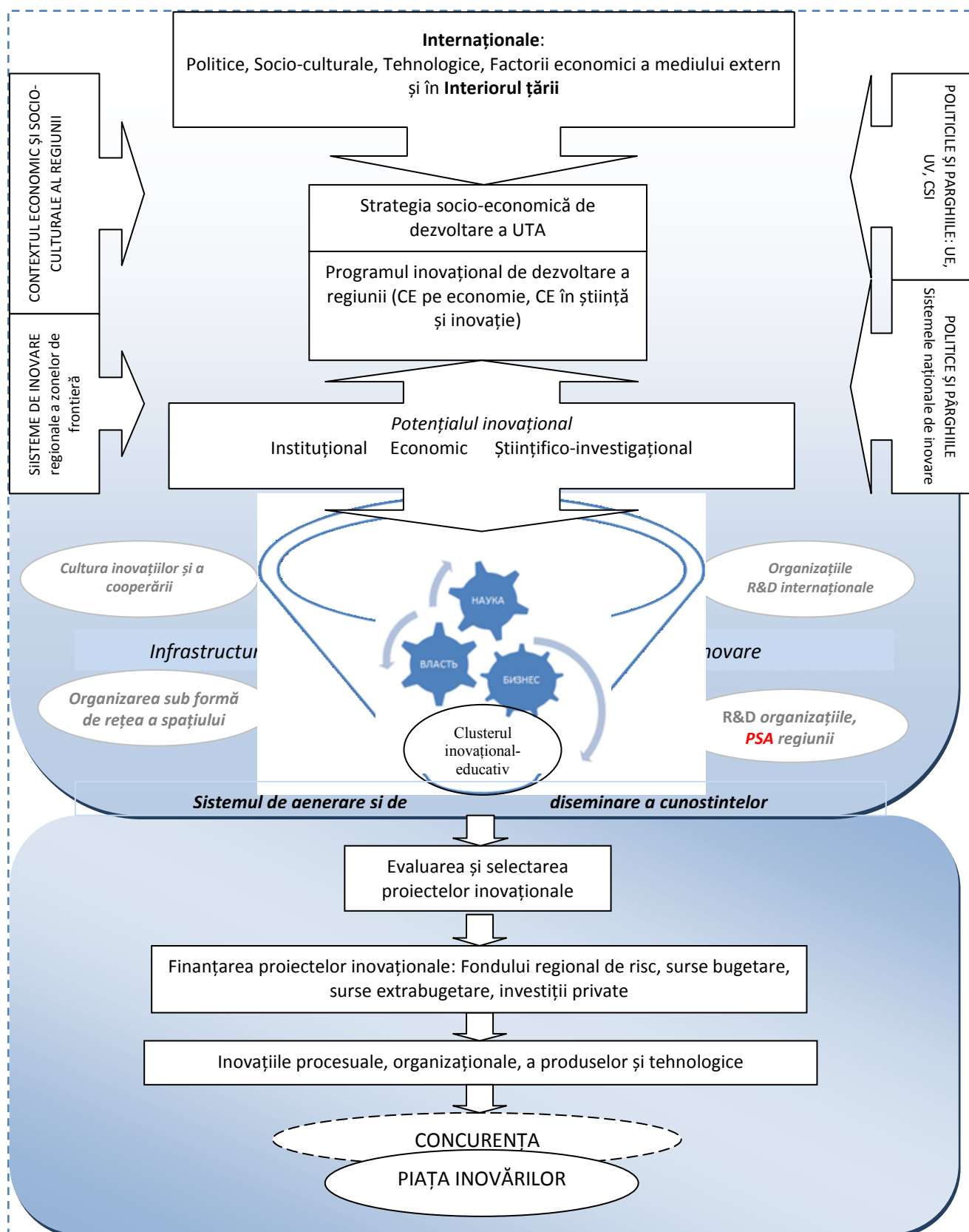

Fig. 9. Sistemul regional inovare pentru UTA Găgăuzia propus.

Sursa: elaborat de autor

Multitudinea de definiții ne permite să reducem noțiunea de sistem de inovare la următoarea interpretare a autorului: „Sistemul regional de inovare – reprezintă un complex de instituții, care în mod solidar și fiecare în parte participă la procesul de creare a noilor cunoștințe sau a transferului și absorbției cunoștințelor relevante existente spre necesitățile economice ale regiunii”.

De asemenea, autorul a scos în evidență factorii determinanți de creștere inovațională a regiunii; a propus un model de dezvoltare a potențialului inovațional al economiei în baza clusterizării domeniilor și sectoarelor economiei regionale (Fig. 10).

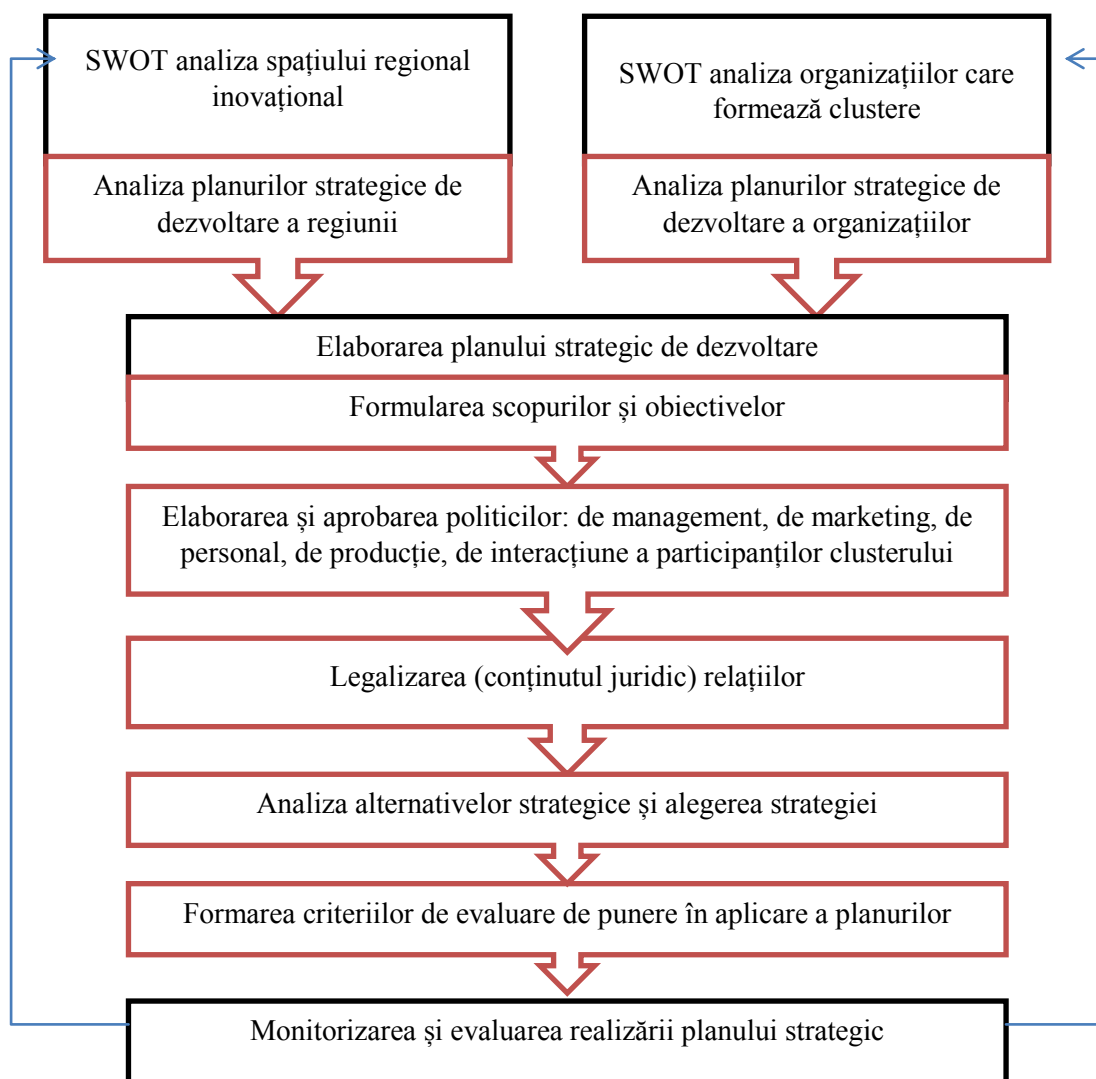

Fig. 10. Algoritmul dirijării strategice a activității clusterului.

Sursa: elaborat de autor

Mecanismul de asigurare organizatorică și metodologică a managementului realizării a conceptului în interesul dezvoltării social-economice a regiunii necesită, în primul rând, definirea „specializării inteligente” a regiunii – aceasta presupune alegerea unor astfel de sectoare, care vor contribui cel mai mult la dezvoltarea regiunii prin intermediul susținerii activităților de cercetare și inovare în cadrul specializării alese. Crearea clusterelor atât industriale cât și educațional-inovaționale se află la faza incipientă în Republica Moldova, nu au fost suficient prelucrate mecanismele de formare a clusterelor educațional-inovațional: determinarea elementelor acestora, conceptele de dezvoltare, instrumentele de management și evaluare a eficienței.

În linii generale întocmirea hărții clusterelor din regiune permite prognozarea dezvoltării următoarelor structuri de rețea: clusterul „*inovațional-educativ*”, clusterul „*agro-industrial*”, clusterul de „*turism și recreare*”, clusterul „*de vinificație*”. Argumentarea potențialului de creare a clusterului de vinificație indică asupra specializării avansate a regiunii în acest domeniu și posibilității de formare a clusterului de vinificare în UTA Găgăuzia.

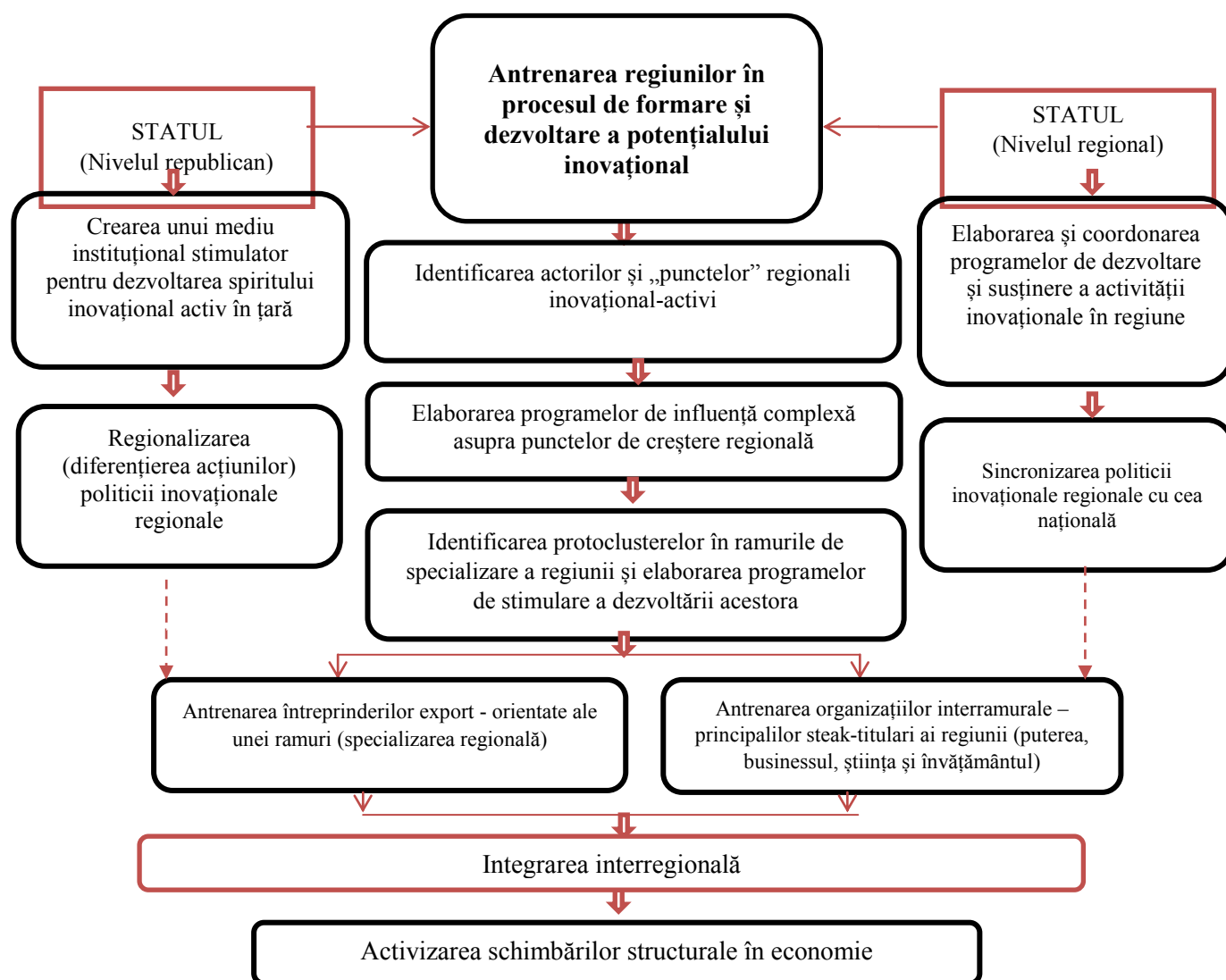

Fig. 11. Modelul de sporire a potențialului inovațional pe baza clusterizării ramurilor și sectoarelor economiei regionale.

Sursă: elaborat de autor

Avantajele intrării organizațiilor în componența clusterului în virtutea efectului sinergetic sunt evidente. Crearea mediului informațional-educativ unic între membrii clusterului „*inovațional-educativ*”: armonizarea planurilor de studii, crearea centrelor de resurse, dezvoltarea activității științifico-inovaționale (dezvoltarea doctoratului); contribuirea la obținerea brevetelor de invenții și înregistrarea tehnologiilor informaționale; creșterea numărului de publicații în reviste recenzate [9, 13, 16, 17, 18]. Drept una dintre direcții este elaborarea modelului conceptual al potențialului inovațional al economiei UTA Găgăuzia în baza clusterizării ramurilor și sectoarelor economiei regionale. Argumentarea creării acestui

model se bazează pe: elaborarea principiilor; alcătuirea scenariilor de abordare strategică a implementării conceptului în practică și argumentarea alegerii unuia dintre acestea; elaborarea mecanismului privind asigurarea metodico-organizațională a managementului realizării conceptului în interesul dezvoltării social-economice a regiunii (fig. 11).

În calitate de „accelerator” al creării rețelei de cooperare au fost studiate datele, legate de cooperarea dintre universități și organizațiile sferei cercetării și inovării. Concentrând atenția asupra modelului privind procesul de transformare „cutia neagră”, autorul a examinat două variabile de accelerare, ce influențează asupra dezvoltării modelului „de sporire” a potențialului inovațional al IMM-urilor regionale”, prin intermediul procesului de transferare a „intrărilor” în „ieșirilor” (fig. 12).

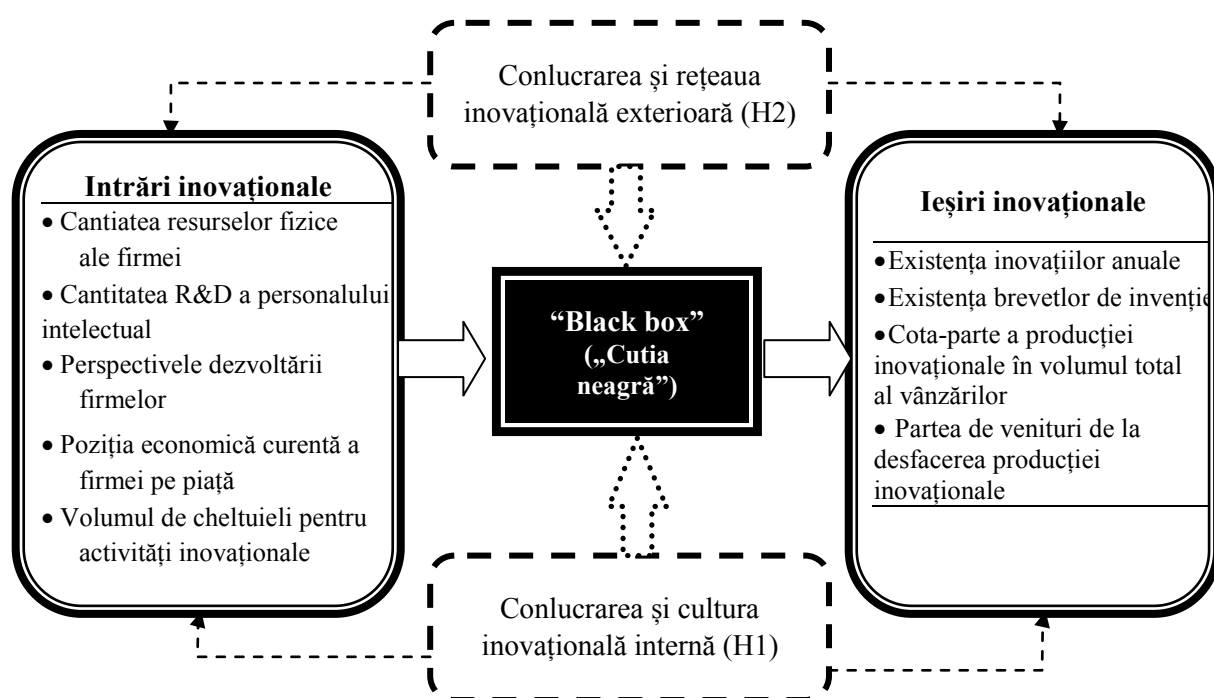

Fig. 12. Modelul accelerării creșterii potențialului inovațional al IMM.

Sursă: elaborat de autor

La „intrare” sunt examinate datele privind următoarele resurse ale firmelor: financiar (volumul cheltuielilor pentru R&D), capitalul fizic și intelectual (cantitatea generală a personalului și a cadrelor de cercetători științifici, evaluarea poziției curente a firmei pe piață și a perspectivelor dezvoltării acesteia). La „ieșire” – rezultatele activității inovaționale: cantitatea inovațiilor, brevetelor de invenție, cota-parte a producției inovaționale și partea de venituri. Acceleratorii creșterii potențialului inovațional al IMM – *Dezvoltarea conlucrării și culturii organizaționale inovaționale*, *acceleratorul exterior – Dezvoltarea conlucrării și crearea rețelei inovaționale* [14].

În cadrul cercetării au fost formulate și verificate ipotezele științifice și obținute următoarele variante ale modelelor potențiale de sporire a activității inovaționale de antreprenariat, cu patru variabile: cantitatea inovațiilor, cantitatea brevetelor de invenție, volumul producției inovaționale și partea din profit de la desfacerea producției inovaționale. Pe baza evaluării și prelucrării statistice a datelor cercetării au fost stabilite dependențele corelative între regresori și variabilele dependente incluse în model. Pentru interpretarea coeficientului mediu al flexibilității, folosim formula flexibilității pentru modelul liniar:

$$E_j = \hat{\beta}_j \frac{\bar{X}_j}{\bar{Y}}, \quad (18)$$

unde $\hat{\beta}_j$ – coeficientul evaluat, E – coeficientul mediu al flexibilității,

$\bar{X}_j$ – media aritmetică pentru X_j . Coeficientul standard determină puterea de influență a variației X_j asupra variației factorului rezultativ Y prin distragere de la influența concomitentă a variațiilor altor factori din componența ecuației de regresiune.

Dat fiind că coeficienții standard ai regresiei sunt congruenți, după mărimea datelor coeficienților pot fi aranjați factorii conform puterii de influență a acestora asupra rezultatelor. Rezultatele cercetării noastre asigură o demonstrare empirică a existenței unei legături reciproce între cantitatea de inovații la nivel regional și intensitatea conlucrării între IMM și structurile-subiecți ai infrastructurii inovaționale, incluzând și universitatea.

Tabelul 5. Descrierea coeficienților standard și a coeficienților flexibilității

	NUM_IN Coefficient elasticity average	NUM_IN standardized coefficient		N_PATENT Coefficient elasticity average	N_PATENT standardized coefficient
NUM_RDHR	0.27153	0.11573	RD_EXPEN	0.50156	0.26721
RD_EXPEN	1.3563	0.6560	COLLAB_UNIV	0.2375	0.1481
INNO_CULT	0.2444	0.1336	INNO_SHARE	0.6697	0.4568
	INNO_PROD Coefficient elasticity average	INNO_PROD standardized coefficient		INNO_SHARE Coefficient elasticity average	INNO_SHARE standardized coefficient
PROSP_DEV	0.43096	0.14609	NUM_RDHR	0.16463	0.26695
NUM_RDHR	0.07311	0.12691	COLLAB_UNIV	0.06445	0.05892
RD_EXPEN	0.15445	0.12913	N_PATENT	0.15709	0.23027

Sursă: calculat de autor

Rezultatele investigațiilor confirmă existența unui anumit potențial inovațional în regiunile Republicii Moldova, iar incluzând rezultatele cercetării potențialului inovațional al IMM-urilor din Găgăuzia (21% IMM-uri inovaționale) garantează o evaluare mai obiectivă a potențialului inovațional. Este necesar *un program special privind susținerea dezvoltării entităților infrastructurii de inovare din regiune*, inclusiv a diverselor structuri financiare (fonduri venture [de risc]), însoțite de de un șir de facilități măsuri preferențiale pentru dezvoltarea activității lor.

În baza rezultatelor și concluziilor cercetării, precum și a identificării celor mai actuali „purători” ai potențialului inovațional al regiunii – instituțional, economic, al științei și inovării, al cooperării și conlucrării – au fost propuse următoarele recomandări pentru îmbunătățirea managementului dezvoltării inovaționale a economiei UTA Găgăuzia, în următoarele direcții [21]:

➤ **Dezvoltarea instituțională** – care presupune *îmbunătățirea asigurării normativ-juridice a activității inovaționale a entităților și infrastructurii regionale de susținere a IMM-urilor inovatoare*.

1. În contextul dezvoltării economiei de piață, o condiție indispensabilă a asigurării unei dezvoltări economice stabile a țării este identificarea și stimularea dezvoltării factorilor interni de creștere din cadrul regiunii. Cercetările, care au stat la baza teoretică nu iau în considerație

abordarea individuală a dezvoltării în fiecare caz concret, legătura acestei dezvoltări cu mediul cultural-economic și particularitățile integrării acesteia în economia națională și mondială. De aceea, la această etapă este foarte important de a identifica factorii determinanți interni ai dezvoltării economice a regiunii, care să permită asigurarea dezvoltării potențialului economic total al acesteia.

2. *Principiile independenței*, determinate de potențialul managerial al autorităților, spiritului de inițiativă și asigurării financiare capătă o actualitate deosebită la nivel regional, iar în condițiile statutului special al unității teritoriale autonome Găgăuzia, obține caracteristici suplimentare. De aceea, pentru evaluarea potențialului inovațional se propune un șir de indicatori, care sunt cei mai actuali la momentul de față pentru o regiune concretă și reflectă starea condițiilor instituționale, tendințele în sfera dezvoltării economiei, a cercetării și inovării.

3. *Perfecționarea asigurării normativ-juridice* a activității inovaționale a IMM-urilor și entităților infrastructurii de susținere a întreprinderilor, precum și sprijinul acordat IMM-urilor orientate inovațional în vederea asigurării informaționale, organizaționale și financiare.

4. *Stabilirea clară a direcțiilor prioritare de dezvoltare inovațională a UTA Găgăuzia* pe termen lung și mediu și a noțiunilor principale ale sferei activității inovaționale în actele legislative și normative în scopul determinării criteriilor de atribuire a întreprinderilor mici și mijlocii la categoria celor inovaționale. Pentru stabilirea unor atare priorități este necesară elaborarea politicii tehnico-științifice și inovaționale a regiunii.

5. *Acordarea de înlesniri fiscale* entităților antreprenoriale, care creează și dezvoltă în cadrul lor subdiviziuni științifice, experimentale, științifico-tehnologice etc., în scopul creării condițiilor pentru stimularea activității de cercetare și inovare, a IMM-urilor științifice ale regiunii.

6. *Stimularea dezvoltării instituționale* a UTA Găgăuzia presupune:

a) Dezvoltarea structurii organizatorice de administrare a Comitetului executiv în sensul atragerii și valorificării eficiente a mijloacelor din sursele extrabugetare, precum și desemnării subdiviziunii preconizate, care să execute funcția de identificare a finanțării.

b) Optimizarea efectivului aparatului administrativ prin intermediul instrumentelor de creștere a interesului material față de rezultatele reale. Crearea unui sistem eficient de pregătire a cadrelor administrative, precum și organizarea procesului de formare profesională continuă a funcționarilor publici.

c) Deplasarea accentului în direcția inovațională la elaborarea Programelor (politicilor) de dezvoltare în cadrul competențelor Direcțiilor principale ale Comitetului executiv al UTA Găgăuzia. Elaborarea Programelor de cooperare interregională în domeniul sporirii potențialului managerial, cultural, de cercetare și economic.

➤ **Dezvoltarea economică** presupune *susținerea acordată întreprinderilor orientate inovațional în vederea asigurării informaționale, organizaționale și financiare.*

• **Consolidarea potențialului economic și financiar** presupune:

1. Dezvoltarea asocierii și promovării producției și serviciilor IMM-urilor locale în cadrul abordării clusteriale, ținând cont de experiența țărilor membre ale UE (în domeniul vinificației, turismului etnic și producției agricole).

2. Dezvoltarea potențialului de export cu accent pe regimul preferințial (scutirea de taxe vamale) în comerțul cu țările membre ale UE, precum și pe legislația Găgăuziei (Legea UTA

Găgăuzia cu privire la investiții), care prevede un regim fiscal preferențial pentru investitori pe termen de la 1 la 5 ani.

3. Crearea unei secții pentru atragerea mijloacelor extrabugetare, de a cărei competență să fie consultarea organelor administrației publice locale, a conducătorilor instituțiilor publice în ceea ce privește elaborarea documentației necesare pentru atragerea mijloacelor extrabugetare. Majorarea volumului Fondului de contribuții, acordate primăriilor și instituțiilor publice ale regiunii în vederea asigurării aportului respectivelor structuri la elaborarea proiectelor, ce țin de soluționarea problemelor regiunii.

4. Reducerea și optimizarea cheltuielilor pentru serviciile de stat, evenimentele social-culturale, reducerea datoriilor creditoare ale structurilor bugetare vor permite de a mări cota veniturilor proprii ale bugetului.

5. Revizuirea spectrului de servicii cu plată, acordate în sfera bugetară; optimizarea folosirii impozitelor și taxelor locale; atragerea de granturi și mijloace de sponsorizare, cu direcționarea lor spre realizarea programelor speciale de dezvoltare a regiunii. *Este oportun de a canaliza eforturile la extinderea bazei de impozitare a Găgăuziei*, creându-se condiții pentru creșterea economică în regiune, în special, de a atrage întreprinderile ce funcționează în UTA Găgăuzia la reducerea proporțiilor economiei neoficiale (tenebre).

6. Elaborarea mecanismului de participare a organelor administrației regionale la finanțarea activității de cercetare științifică și tehnologică a IMM-urilor, orientate spre soluționarea obiectivelor prioritare ale dezvoltării social-economice a regiunii.

7. Asistența organizațională și compensarea cheltuielilor de brevetare (brevete), licențiere și certificare a producției tehnologice avansate, a noilor tehnologii, know-how, create și elaborate de IMM-urile inovatoare ale regiunii.

8. Compensarea unei părți a cotei procentuale pentru creditele și împrumuturile destinate elaborării și valorificării inovațiilor, până la momentul comercializării lor.

În general, mecanismul de susținere a IMM-urile inovatoare trebuie realizat în două direcții prioritare:

• ***Stimularea întreprinderilor inovațional active.***

Această direcție dispune de cel mai mare potențial pentru sporirea activității inovaționale în regiune, permite de a obține rezultate în termene relativ scurte, deoarece folosește resursele companiilor funcționale și nu necesită cheltuieli pentru crearea de noi afaceri. Cu atât mai mult, că în art. 11 al Legii cu privire la activitatea inovațională a UTA Găgăuzia este specificat un spectru larg al tipurilor de asistență financiară. Pentru realizarea acestei direcții este necesar:

a) A selecta cele mai mici și mijlocii întreprinderi orientare inovațional, și anume: cele care dispun de un înalt potențial de dezvoltare, care sunt orientate spre export, activează în sectoarele prioritare ale economiei regionale. Aceste întreprinderi cu tehnologie avansată trebuie să devină obiectul susținerii de către autoritățile regionale.

b) A efectua o analiză a cauzelor principale, care împiedică dezvoltarea antreprenoriatului inovațional, în baza unui audit tehnologic.

c) A elabora un mecanism de integrare și stimulare financiară comună a activității dintre întreprinderile și organizațiile de cercetare selectate din regiune și republică.

d) A alege câteva direcții prioritare ale dezvoltării economiei, care dispun de un înalt potențial de absorbție a realizărilor moderne gata pentru a fi implementate.

Ca urmare a realizării acestor pași va fi posibilă atingerea următoarelor rezultate: realizarea destinației și accentuării asupra scopului; dezvoltarea aptitudinilor de management a implementării proiectelor inovatoare la întreprinderile selectate; formarea cererii pe piață și a comenzii cu destinație specială pentru cercetare și inovare din partea IMM-urilor inovatoare și consolidarea direcțiilor cu destinație specială din partea instituțiilor științifice și educaționale ale regiunii; sporirea competitivității activității antreprenoriale la nivel național și internațional.

• ***Identificarea potențialelor întreprinderi orientate inovational și transformarea lor în „inovationale”.***

Această direcție va permite de a crea condiții pentru intensificarea activității inovationale a IMM-urilor existente, dar insuficient antrenate în activitatea inovatională, și pentru creșterea numărului de întreprinderi inovationale noi, tehnologic orientate.

Pentru realizarea acestei direcții este necesar:

- a) a analiza IMM-urile insuficient de active inovational, care funcționează în regiune;
- b) a organiza un dialog între întreprinderi, instituțiile științifice și educaționale și structurile de stat, responsabile pentru dezvoltarea inovațiilor în regiune;
- c) a elabora un plan de promovare a ideilor de creare a întreprinderilor inovationale mici și mijlocii tehnologic orientate;
- d) a dezvolta posibilitățile FSA al căror scop este de a susține întreprinderile inovationale.

Drept rezultat al unei astfel de susțineri concentrate, realizate în cadrul celei de a doua direcții, pot fi obținute următoarele rezultate: crearea de la 5 până la 10 noi întreprinderi tehnologic orientate, în termen de un an, cu un înalt nivel de supraviețuire (60-70%); antrenarea în procesul dezvoltării regionale a sectorului de stat, formarea unei atitudini pozitive față de procesul de comercializare a realizărilor științifice și utilizarea resurselor publice; crearea unei imagini pozitive a regiunii, unde are loc dezvoltarea afacerilor și a IMM-urilor inovatoare; crearea exemplelor pozitive de cooperare a IMM-urilor cu instituțiile științifice, cu marile companii.

➤ ***Dezvoltarea sferei științei și inovării presupune o activizare a entităților subiecților infrastructurii inovationale a regiunii, a capitalului uman și este direcționată spre:***

1. Dezvoltarea infrastructurii de susținere a IMM-urilor necesită organizarea la nivel regional a unui set minim obligator de elemente de infrastructură de susținere a IMM-urilor inovative, create cu suportul și participarea statului, reunite într-un complex infrastructural integru, care dispun de potențialul necesar și răspund nevoilor IMM-urilor inovative ale regiunii.
2. La selectarea priorităților regionale ale politicii tehnico-științifice și de inovare, este necesar de a reieși din situația existentă în regiune, care este nefavorabilă din cauza degradării tehnologice (în rezultatul exodului de ”creieri”, uzării forndurilor fixe, nivelului scăzut al ”gândirii” strategice inovationale), precum și din necesitatea de selectare minuțioasă și adaptare a elementelor, corespunzătoare economiei regionale, a structurii ei și necesitățile tehnologice.
3. În condițiile trecerii la o nouă paradigmă a ”evoluției cunoștințelor teritoriale”, actuală pentru economiile emergente este utilizarea cunoștințelor déjà existente ale țărilor dezvoltate prin expertizarea, transferul, adaptarea și exploatarea lor. În acest context o importanță deosebită o capătă procesele combinării cunoștințelor relevante obiectivelor soluționate cu atragerea lor din alte surse. Aceste procese pot fi realizate doar prin influența autorităților

publice la nivel național și regional, a furnizorilor de servicii de afaceri și instituțiilor științifice asupra accelerării proceselor de elaborare și transfer a cunoștințelor și inovațiilor.

➤ **Dezvoltarea cooperării dintre actorii activității inovatoare ai regiunii** presupune : *extinderea cooperării dintre firme; consolidarea eforturilor antreprenoriatului în vederea soluționării problemelor, care stau în calea dezvoltării inovațiilor, integrarea infrastructurii de inovare și educaționale cu structurile de stat și mediul de afaceri ale regiunii.*

1. Crearea unui șir de structuri regionale specializate, care să se manifeste drept coordonatori ai organizării și dezvoltării legăturilor de cooperare între antreprenori, în scopul creării structurii sistemului regional de inovare.

2. Inițierea proceselor endogene ale dezvoltării regionale cu accent pe universitățile regionale. În calitate de forță motrică principală a proceselor endogene ale dezvoltării – ca principali beneficiari ai inovațiilor – se desemnează întreprinderile și asociațiile de afaceri regionale. În cazul, în care în regiune lipsesc companiile tehnologic avansate, rolul de lider în dezvoltarea și diseminarea inovațiilor în regiune urmează să fie preluat de instituțiile educaționale, universități și structurile de cercetări științifice, care se pot manifesta în calitate de „poli de creștere” a activității inovatoare.

3. Integrarea infrastructurii științifice și educaționale cu structurile autorităților și cu mediul antreprenorial ale regiunii în scopul de creștere a nivelului realizărilor în cadrul întreprinderilor inovatoare. Este necesar ca universitățile să dezvolte cooperarea cu industria, să utilizeze noi mijloace pentru consolidarea activității științifice, care reflectă necesitățile firmelor regionale și contribuie la creșterea rolului lor central în dezvoltarea SRI. În astfel de condiții, Universitatea de Stat din Comrat trebuie să activeze ca fiind un integrator al entităților regionale ale spațiului inovativ, ca generator și promotor al noilor cunoștințe și inovații.

4. Formarea strategiei de parteneriat dintre Clusterul educațional-inovativ și structurile comerciale, necomerciale și statale presupune următoarele rezultate: semnarea de contracte privind cercetările comune cu reprezentanții mediului de afaceri; organizarea activității privind susținerea financiară a cercetărilor prioritare și reducerea termenelor de comercializare a acestora; modernizarea laboratoarelor și deschiderea de întreprinderi inovatoare mici pe lângă catedre și pregătirea specialiștilor în domeniul inovațiilor; implementarea rezultatelor din sfera științei și inovării în *cadruul întreprinderilor regionale*.

5. La nivel național este necesar: de a crea în componența Guvernului un Departament al științei și inovațiilor autonom, care își va asuma funcțiile de elaborare a politicii de stat în domeniul științei, elaborarea comenzii de stat și controlul privind corespunderea realizărilor reale ale științei cu comanda de stat, formarea comenzii de stat de cooperarea a mediului de afaceri cu instituțiile științifice, care să includă informarea pe larg a mediului de afaceri în ceea ce privește realizările, necesitățile prioritare ale statului privind dezvoltarea activității științifice, elaborarea stimulentei pentru implementarea realizărilor științei în mediul de afaceri și crearea producțiilor științifice și sferele prioritare.

Pentru formarea structurii sistemului regional de inovare este necesară crearea unui șir de structuri regionale specializate, responsabile pentru susținerea antreprenorialului mic și mijlociu inovativ:

1. Consiliul de experți pentru dezvoltarea activității inovatoare a IMM-urilor din UTA Găgăuzia.

2. Centrul regional pentru inovațiile și tehnologiile IMM-urilor în baza Clusterului inovațional educativ, care să întrunească Incubatorul inovațional existent al USC și Parcului industrial planificat de a fi creat.

3. În scopul asigurării financiare a proiectelor și programelor de susținere a activității inovaționale, este oportun de a crea Fondul regional de risc (venture).

Consiliul de experți pentru dezvoltarea activității inovaționale (CEDAI) al UTA Găgăuzia se constituie din reprezentanți ai structurilor de profil ale administrației, organizațiilor științifice, industriale, inovaționale, financiare și consultative, precum și din specialiști, ce dispun de calificarea necesară.

Consiliul de experți CEDAI trebuie să funcționeze permanent și să fie organul colegial de lucru al Comitetului executiv al UTA Găgăuzia. Este necesar de a elabora și aproba Regulamentul CEDAI. Consiliul de experți poate fi o subdiviziune structurală a Direcției principale a dezvoltării economice, un grup de lucru, care se va ocupa inclusiv și de elaborarea politicii de inovare a regiunii.

Centrul regional de inovare în bază Clusterului educațional-inovațional, ar comasa Incubatorul inovațional al USC și Parcul industrial „Comrat”, preconizat a fi creat, și ar constitui un element constitutiv important al infrastructurii de inovare a regiunii. Activitatea Centrului inovațional regional (CIR) poate fi direcționată spre activizarea generală a proceselor inovaționale în regiune și depășirea efectelor tendinței ce mai persistă a crizei sistemului investițional-inovațional. CIR va presta servicii de expertiză, informaționale și de marketing, analitice și de altă natură.

Direcțiile principale ale activității CIR:

- Asistența analitică, informațională și consultativă a organelor administrației publice în sfera dezvoltării inovaționale a teritoriilor, elaborarea programelor dezvoltării științifico-tehnologice, organizarea și desfășurarea expozițiilor, conferințelor, seminarelor și a altor manifestări;
- Contribuții la dezvoltarea antreprenoriatului în sfera tehnico-științifică, activității inovaționale a universităților, realizarea proiectelor de inovare, orientate spre crearea și implementarea de noi tehnologii sciētointensive și competitive în cadrul întreprinderilor regiunii;
- Efectuarea expertizei proiectelor inovaționale;
- Susținerea organizațională și informațională la implementarea de noi tehnologii și produse cu utilizarea brevetelor de invenție;
- Atragerea, în bază de concurs, a entităților antreprenoriale, a investitorilor autohtoni și din străinătate la realizarea programelor inovaționale;
- Asigurarea informațională și organizațională a activității de formare și funcționare a fondului regional de risc (venture), coordonarea acțiunilor pentru atragerea de surse extrabugetare în vederea formării acestuia;
- Contribuții administrațiilor entităților municipale la organizarea și înfăptuirea acțiunilor teritoriale pentru dezvoltarea antreprenoriatului mic și mijlociu inovațional;
- Monitorizarea situației și tendințelor în dezvoltarea IMM-urilor, a organizării și efectuării lucrărilor de cercetare și analitice, ce țin de problematica sferei inovaționale.

Fondul regional de risc (venture) presupune o denumire generalizată a totalității resurselor financiare, destinate scopurilor de asigurare financiară a proiectelor și programelor

activității inovatoare a antreprenoriatului regiunii în cadrul realizării susținerii de stat a activității inovatoare a IMM.

Mijloacele Fondului regional de risc (venture) se formează, în conformitate cu legislația, de către autoritățile UTA, pe baza bugetelor de activitate a organizațiilor – entități ale infrastructurii de inovare a regiunii, alte organizații, atrase la realizarea acțiunilor de susținere a activității inovatoare a IMM-urilor, precum și în volumul proiectat al susținerii financiare pentru realizarea proiectelor IMM-urilor inovative. Resursele menționate se utilizează în baza scopurilor și destinației unice, coordonării managementului și controlului.

În afară de crearea Fondului regional de risc (venture), este necesar de a desfășura lucrări pentru activizarea diverselor resurse potențiale de finanțare a proceselor inovatoare în economia regională. Locul central în concepția dezvoltării antreprenorialului inovativ mic și mijlociu și, respectiv, în sistemul de instituții, ce acordă asistență publică îl ocupă dezvoltarea infrastructurii de susținere a antreprenorialului inovativ.

Pentru aceasta este necesară organizarea, la nivel regional, a unui set minim obligatoriu de elemente ale infrastructurii, create cu suportul și participarea statului, reunite într-un complex infrastructural integral, care să posede „o capacitate de producție” adecvată necesităților IMM-urilor inovative ale regiunii.

Totodată, este necesară o *elaborare a criteriilor* de raportare a organizațiilor (băncilor, companiilor leasing, companiilor de asigurări etc.) la infrastructura de susținere a afacerilor inovative mici și mijlocii și includerea organizațiilor, ce corespund normativelor stabilite, în categoria celor ale infrastructurii de susținere a antreprenorialului mic și mijlociu.

Influența autorităților regionale asupra sporirii eficienței activității instituțiilor infrastructurale de susținere a IMM-urilor inovative trebuie să se producă în direcția:

- Fixării după fiecare tip al infrastructurii de susținere a IMM-urilor inovative a *funcțiilor concrete, listei și volumului serviciilor prestate* („carta competențelor”), în cazul oferirii cărora, obiectul de infrastructură de susținere el însuși să poată să pretindă la întregul set de susținere din partea administrației regionale;
- Majorării cerințelor față de *calitatea serviciilor* acordate de către obiectele infrastructurii IMM-urilor inovative în baza elaborării criteriilor de evaluare a lor, controlului corespunderii serviciilor, prestate IMM-urilor inovative.

În cazul corespunderii serviciilor prestate criteriilor cantitative și calitative elaborate, obiectului infrastructurii de susținere a IMM-urilor inovative îi poate fi acordat întregul set de susținere din partea administrației regionale. Determinarea priorităților dezvoltării regionale, a elementelor potențiale ale dezvoltării inovative, alegerea specializării regionale și formarea mediului antreprenorial, care determină cererea pentru inovații – toate acestea sunt condițiile principale de creștere a activității inovative a antreprenorilor regiunii.

La identificarea priorităților regionale ale politicii tehnico-științifice și de inovare, a tehnologiilor de bază, inclusiv de nivel internațional, este necesar de a se lua în considerație următoarele condiții:

- 1) este necesară o selectare minuțioasă și adaptarea acelor elemente, care se potrivesc economiei regionale, structurii acesteia, necesităților tehnologice;
- 2) este important de a se ține cont de situația actuală a regiunii, care este slăbită de degradarea tehnologică (exodul de cadre, uzura fondurilor fixe, precaritatea gândirii strategice inovative în mediul elitei de afaceri);

- 3) criteriul cel mai important la alegerea priorităților regionale ale politicii tehnico-științifice și de inovare trebuie să fie asigurarea efectului social-economic maxim integral într-o anumită perioadă de timp.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute permit soluționarea *problemei științifice* prin intermediul argumentării teoretico-metodologice a proceselor economice și sociale, direcționate spre identificarea factorilor creșterii endogene în regiunile cu nivel scăzut al dezvoltării sectorului real al economiei și infrastructurii de susținere a antreprenoriatului. Rezultatele științifice și practice principal noi generează o nouă direcție științifică – formarea unui sistem de management a dezvoltării inovaționale a economiei regiunii în baza evaluării potențialului economic total și a interacțiunii principalilor actori ai spațiului inovațional cu accent pe factorii de creștere endogenă.

Soluționarea problemei aplicative – îmbunătățirea managementului dezvoltării inovaționale a economiei regiunii cu accent pe stimularea mecanismelor endogene de creștere a permis de a formula următoarele **concluzii**:

1. *Abordarea sistemico-instituțională a dezvoltării inovaționale e economiei* permite de a cerceta mai profund dezvoltarea sistemului regional de inovare, de a identifica mai multe elemente concrete ale integrității și interacțiuni dintre ele, posibilități de descriere a tipurilor de interacțiuni, identificate și și niveluri de distribuție a împuternicirilor autorităților, decât aplicând metodele tradiționale. Definiția dată de către autor a sistemelor regionale de inovare ca „totalitate a instituțiilor de dezvoltare inovațională a regiunii, care atât în mod solidar, cât și fiecare în parte participă în procesele de creare a inovației (sau a transferului tehnologic), contribuie la adaptarea, implementarea, creșterea nivelului de absorbție a acestora de către beneficiari” – permite de a completa definițiile existente.
2. *Modelul endogen al creșterii economice*, ce se caracterizează prin lansarea mecanismelor de autodezvoltare la nivel regional, în prezent este un model de dezvoltare, grație căruia este posibilă găsirea echilibrului între elementele modelului modernizat (inovațional) și menținerea dezvoltării în baza tradițiilor și resurselor interne. În această ordine de idei, se subliniază importanța elaborării unei politici, orientate spre promovarea sistemică a proceselor educaționale locale, luându-se în considerare deosebirile regionale în nivelurile de absorbție a cunoștințelor.
3. Cercetarea problemelor dezvoltării inovaționale a Republicii Moldova la nivel regional ilustrează *lipsa unor mecanisme și instrumente clare, a condițiilor instituționale, organizatorico-juridice și economice de dezvoltare a spațiului inovațional*. Crearea infrastructurii de inovare, ca urmare, se desfășoară fragmentar și are impact asupra nivelului scăzut al eficienței subiecților ei și subdezvoltării pieței inovațiilor. Activitatea inovațională a antreprenoriatului în Republica Moldova este abia la început de cale și actualmente nu dispune de baza legislativă necesară, nu beneficiază de o susținere financiară adecvată din partea statului, se confruntă cu o insuficiență de specialiști calificați. Statul abia începe soluționarea obiectivelor de dezvoltare a afacerilor inovaționale prin îmbunătățirea legislației și dezvoltarea infrastructurii de inovare, identificarea în țară a parcurilor tehnologice, clusterelor inovaționale, a incubatoarelor de afaceri, centrelor științifice, atragerea în sfera inovațională a capitalului privat.
4. SWOT-analiza combinată a spațiului economic și inovațional al UTA Găgăuzia și Ial MM-urilor, ilustrată în capitolul doi al lucrării, a permis de a identifica determinanților creșterii inovaționale regionale. Analiza clasificărilor existente ale potențialului inovațional al regiunii permite de a evidenția potențialul cercetării și inovării, al cooperării și conlucrării instituționale și economice, corelate cu statutul juridic special al UTA Găgăuzia. Autorul a elaborat un set de instrumente metodologice de management a funcționării sistemelor

regionale de inovare în baza modelelor de interacțiune a principalelor părți interesate ale sistemului regional de inovare.

5. Având în vedere rezultatele analizei efectuate și propunerile referitoare la structura factorilor de amplificare a potențialului inovațional regional, autorul a elaborat modelul tipologic al sistemului regional de inovare. De asemenea, a fost propusă structura clusterului regional educațional-inovațional, a fost realizată o înțelegere între participanții acestuia și se desfășoară activitatea în cadrul regulamentului existent, este elaborat un mecanism de evaluare a eficacității unor astfel de structuri. O astfel de formațiune este definită drept o asociere a organizațiilor geografic concentrate cu orientare în domeniul cercetării și educației, care, prin interacțiuni active, constituie forță motrică a dezvoltării specializării inovaționale a regiunii.

6. Rezultatele cercetării efectuate a potențialului inovațional al întreprinderilor și furnizorilor de servicii de afaceri din regiune asigură o argumentare empirică a existenței interacțiunii dintre numărul de inovații la nivel regional și intensitatea cooperării IMM-urilor cu entitățile infrastructurii de susținere a antreprenoriatului, inclusiv universitatea. De asemenea, este realizată confirmarea privind influența directă a factorului cooperării antreprenorilor cu entitățile de susținere a dezvoltării inovaționale și cu volumele de cheltuieli pentru elaborarea și comercializarea produselor inovaționale asupra creșterii veniturilor antreprenorilor și, în particular, asupra cotei veniturilor de la comercializarea produselor inovaționale, creșterii numărului de patente antreprenoriale.

Recomandările concrete pentru îmbunătățirea managementului dezvoltării inovaționale a economiei Republicii Moldova (UTA Găgăuzia) destinate Ministerului Dezvoltării Regionale, Minsiterului Economiei al Republicii Moldova și Comitetului Executiv al UTA Găgăuzia se bazează pe concluziile, elaborate în rezultatul cercetării și identificării celor mai actuale direcții ale dezvoltării potențialului inovațional al regiunii.

Încadrul acestor direcții pot fi menționate următoarele:

1. **Dezvoltarea instituțională** – presupune îmbunătățirea asigurării normativ-juridice a activității inovaționale a întreprinderilor și a infrastructurii regionale de susținere a IMM-urilor inovatoare.

1.1. *Determinarea direcțiilor prioritare de dezvoltare inovațională a regiunilor de dezvoltare ale Republicii Moldova (UTA Găgăuzia)* pe termen lung și mediu.

1.2. *Alocarea pe cale legislativă a unei cote concrete a mijloacelor bugetare (inclusiv ale bugetului regional), preconizate anual pentru susținerea și dezvoltarea activității inovaționale a entităților antreprenoriale.*

1.3. *Elaborarea acțiunilor privind susținerea financiară a activității inovaționale a entităților antreprenoriale* include mecanismul de acordare a facilităților fiscale, de compensare a cheltuielilor, asociate proceselor de obținere a brevetelor de invenție și licențelor, și includerea lor în „Regulamentul privind finanțarea proiectelor inovaționale ale IMM-urilor”. La nivelul UTA Găgăuzia este necesar de a elabora „Regulamentul cu privire la Fondul de venture (de risc) regional”, care să prevadă inclusiv modalitățile de atragere a mijloacelor extrabugetare, modul de folosire, gestionare și control.

1.4. *Elaborarea Legii cu „Cu privire la știință și activitatea inovațională”¹* a UTA Găgăuzia, care să prevadă dezvoltarea activității entităților infrastructurii de inovare, precum: Consiliul de experți pentru știință și inovații al UTA Găgăuzia; Incubatorul inovațional „InnoCenter” pe baza Clusterului educațional-inovațional; Centrul de cercetări științifice „Marunivici”, Parcul industrial „Comrat”.

¹ Autorul a participat la expertizarea proiectului Legii „Cu privire la știință și activitatea inovațională” în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia (Gagauz-Yeri) a Republicii Moldova în noiembrie 2016.

1.5. *Dezvoltarea proceselor integraționale la nivel național și internațional prin includerea entităților de susținere a infrastructurii de inovare în rețeaua națională cu aderarea concomitentă în spațiul inovațional al țărilor și regiunilor partinere ale Republicii Moldova.*

2. **Dezvoltarea economică** presupune susținerea acordată întreprinderilor orientate inovațional în ceea ce privește asigurarea informațională, organizațională și financiară, fiind direcționată spre:

2.1. *Dezvoltarea potențialului de export și de producție al întreprinderilor cu accent pe regimul preferențial în comerțul cu țările membre ale UE (utilizând regimul fiscal preferențial pentru investitori pe un termen de la 1 până la 5 ani, prevăzut de Legea UTA Găgăuzia „Cu privire la investiții”).*

2.2. *Crearea unui departament pentru atragerea mijloacelor extrabugetare, în funcțiile căruia să fie inclusă consultarea organelor administrației publice locale, a conducătorilor instituțiilor publice în elaborarea documentației necesare în vederea atragerii de mijloace extrabugetare.*

2.3. *A concentra eforturile asupra extinderii cadrului de impozitare al UTA Găgăuzia, creând condiții pentru creșterea economică în regiune în baza dezvoltării întreprinderilor existente și reducerii dimensiunilor economiei neoficiale (tenebre).*

2.4. *Elaborarea mecanismului de participare a organelor administrației regionale la finanțarea cercetărilor științifice și tehnologice în cadrul IMM-urilor, orientate spre soluționarea obiectivelor prioritare ale dezvoltării social-economice a regiunii.*

2.5. *Dezvoltarea mecanismelor de creditare preferențială și compensare a cheltuielilor pentru procurarea patentelor, licențierea și certificarea producției tehnologice intensive, a noilor tehnologii, create de entitățile antreprenoriatului inovațional.*

3. **Dezvoltarea sferei științei și inovării** presupune activizarea entităților infrastructurii de inovare a regiunii în baza dezvoltării capitalului uman, fiind direcționată spre:

3.1. *Formarea bazei de date privind necesitatea întreprinderilor regiunii în anumite cercetări științifice și produse inovaționale.*

3.2. *Evidențierea în cadrul unui registru unic a celor mai active din punct de vedere inovațional întreprinderi pentru susținerea prioritară a activității acestora.*

3.3. *Dezvoltarea informatizării cu privire la politica regională de inovare promovată: editarea materialelor în format fizic, plasările tematice pe paginile web, care să caracterizeze direcțiile prioritare ale activității structurilor de cercetare și educaționale, precum și ale organelor administrative în direcția dezvoltării și implementării inovațiilor în sectorul real al economiei.*

3.4. *Crearea de baze de date privind realizările tehnico-științifice în scopul de a identifica resursele financiare pentru comercializarea și implementarea lor cu succes în întreprinderi, organizării brokerajului inovațional.*

4. **Dezvoltarea cooperării dintre părțile interesate în dezvoltarea inovațională** presupune: intensificarea cooperării dintre firme, consolidarea eforturilor antreprenorilor întru soluționarea problemelor, care stau în calea dezvoltării inovațiilor, integrării infrastructurii științifice și educaționale cu structurile autorităților și cu mediul antreprenorial al regiunii. Și anume:

4.1. *Elaborarea bazelor instituționale și instrumentelor de formare a parteneriatului public-privat în sfera finanțării proiectelor inovaționale.*

4.2. Dezvoltarea proceselor de asociere a antreprenorilor în scopul producerii și promovării mărfurilor și serviciilor în cadrul abordării clusteriale, având în vedere experiența țărilor membre ale UE (în domeniul vinificației, turismului etnic și producției agrare).

4.3. Promovarea mecanismului de management a dezvoltării inovaționale a economiei regiunii în baza abordării clusteriale.

4.4. Dezvoltarea Clusterului educațional-inovațional-instructiv în baza Incubatorului inovațional al Universității de Stat din Comrat.

Principalele rezultate ale tezei de doctor habilitat pot fi aplicate:

- ✓ La elaborarea și argumentarea actelor legislative și documentelor cu titlu de program în domeniul dezvoltării antreprenoriatului inovațional la nivel național și regional;
- ✓ La elaborarea criteriilor de identificare a priorităților politicii tehnico-științifice și inovaționale a regiunilor țărilor cu economia dezvoltată și emergentă în condițiile tranziției la o nouă paradigmă „a evoluției cunoștințelor teritoriale”;
- ✓ În procesul didactic, la elaborarea disciplinelor în domeniul științelor economice, legate de activitatea inovațională a antreprenoriatului, politica de stat de susținere a inițiativelor inovaționale;
- ✓ În scopul dezvoltării activității entităților infrastructurii de inovare: a structurilor de cercetare și educaționale, a asociațiilor de afaceri, a furnizorilor de servicii de afaceri, a incubatoarelor de inovare și clusterelor de cunoștințe.

ARTICOLE ȘTIINȚIFICE ÎN REVISTE DE PROFIL RECUNOSCUTE

Monografii monoautor

1. ЛЕВИТСКАЯ А., Проблемы и тенденции инновационного развития РМ: региональный аспект. Монография/Левитская А.П.; Комрат. Гос. Ун-т.- Комрат: Б.И., 2014 (Tipogr. "A&V Poligraf"). - 262 p. (8,85 c.a.), ISBN 978-9975-4266-4-0.

Monografii peste hotare

2. ЛЕВИТСКАЯ А., Проблеми та перспективи ринково- орієнтованого управління підприємствами: теорія, методологія, практика. Колективна монографія. Національний університет «Києво -Могилянська академія». Київ. 2015. с.17-36. (1,3 с.а.). ISBN 978-966-2087-11-6

Articole în reviste din străinătate recunoscute (ISI și SCOPUS)

3. ЛЕВИТСКАЯ А. Национальная инновационная система Республики Молдова: характеристика и направления развития. Экономічний вісник університету. Збірник наукових праць учених та аспірантів Випуск 22/1, 2014. Редакційна рада: Боголіб Т.М., докт. екон. наук (головний редактор); А. Левітська докт. екон. наук (Республіка Молдова). с. 35-40, (0,5 с.а.). ISSN 2306-546X. Accesibil pe Internet: URL: <http://economik.phdpu.edu.ua/2014/22-1.html>

4. ЛЕВИТСКАЯ А. Направления территориального инновационного развития Республики Молдова. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», – Вип. 1, Т.1, 2013, с.138-142 , (0,5 с.а.). ISSN: 2225-6407. Accesibil pe Internet: URL <http://journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/view/15974>

5. ЛЕВИТСКАЯ А. Научная и инновационная деятельность в республике Молдова: проблемы и перспективы. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», – Вип. 1, Т.2, 2012, с. 139-145, (0,5с.а.). ISSN: 2225-6407. Accesibil pe Internet: URL: <http://journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/view/6430>

în reviste din străinătate recunoscute

6. ЛЕВИТСКАЯ А. К вопросу о региональном инновационном развитии Республики Молдова. Креативная экономика. - Москва. № 12 (84), 2013, с. 112-118. (0,5 с.а.). ISSN 1994-6929. Включен в перечень рецензируемых научных изданий ВАК. Импакт-фактор РИНЦ 2015: 1,232. Accesibil pe Internet: URL: [https:// creativeconomy.ru/articles/30913/](https://creativeconomy.ru/articles/30913/)

7. LEVITSKAIA A. Regional development of the republic of Moldova: problems and prospects. EURAS (Eurasian Universities Union) Academic Journal. Volume 1, No: 3, Istanbul/ Turkey, 2013, p.84-90, (0,5 с.а.). ISSN 2147-2149 Accesibil pe Internet: URL: http://www.euras-edu.org/dosyalar/ZF9_academik_journal.pdf [10 martie, 2014].

8. LEVITSKAIA A. Model of regional knowledge transfer: main actors, framework and theory. Ecoforum. "Stefan cel Mare" University of Suceava, Romania, Volum 5, Issue 1, 2016, p.16-21. (0,7 с.а.). ISSN 2344 – 2174. Accesibil pe Internet: URL: <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/340>

9. ЛЕВИТСКАЯ А. Инновационно- образовательный кластер как механизм ускорения инновационных процессов в регионе. «Инновации» Россия, Санкт –Петербург. - № 11 (181), ноябрь, 2013, с.98-103 (0,5 с.а.). ISSN - 2071-3010. Accesibil pe Internet: URL: <http://www.maginnov.ru/ru /zhurnal /arhiv/2013/innovacii-n11-2013/inovacionno-obrazovatelnyj-klaster-kak-mehanizm-uskoreniya-innovacionnyh-processov-v-regione>

10. ЛЕВИТСКАЯ А. Направления стратегического управления инновационным развитием региона. "Актуальні проблеми економіки", Національна Академія Управління. №6 (144). Киев, 2013, с. 323-332, (0,64 с.а.). ISSN 1993-6788. Accesibil pe Internet: URL: http://eco-science.net /authors _int. html

Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil

Categoria B

11. ЛЕВИТСКАЯ А. Трансфер технологий как основной источник регионального роста. Intellectus AGEPI. Intellectus, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI). №2/2013, C. 51-58, (0,5с.а.). ISSN 1810-7079.. Accesibil pe Internet: URL: http://agepi.gov.md/sites/default/files/bopi/intellectus_02-2013.pdf

12. LEVITSKAIA A. Componenta inovațională a strategiei de dezvoltare a UTA „Gagauzia: mit sau realitate”//Innovative Component Development Strategy of Gagauzia: Myth or Reality. „Economica” revista științifico- didactică, nr. 1 (79), martie. 2012. Chișinău. ASEM, 2012, p.41-51, (0,5 с.а.).

ISSN: 1810-9136. Accesibil pe Internet: URL: http://www.ase.md/files/economica/2012/ec_2012_1.pdf [20 martie, 2014].

13. LEVITSKAIA A. Clusterul inovativ-educational ca o varietate a rețelelor de dezvoltare inovativă regional./Innovation and Education Cluster as a Variety of Regional Networks of Innovation Development. "Economica" revistă științifico- didactică", nr. 2(84) 2013. Editura ASEM, Chișinău, 2013, p.14-24, (0,5c.a.). ISSN 1810-9136. Accesibil pe Internet: URL: http://ase.md/files/economica/2013/ec_2013_22.pdf

14. LEVITSKAIA A. Mechanism of initiating endogenous growth in peripheral regions: in case Autonomous Territorial Unit Gagauzia. În: Economie și sociologie. INCE. Nr. 4/2015. (0,5c.a.). ISSN: 1857-4130. Accesibil pe Internet:

Categoria C

15. ЛЕВИТСКАЯ А. Оценка инновационного потенциала малого и среднего предпринимательства АТО Гагаузия. Academia de Studii Econ. a Moldovei. Analele Academiei de Studii Economice a Moldovei: Ed. a 11-a/Acad. de Studii Econ. a Moldovei; col. red.: Grigore Belostecinic (președinte) [et al.]. – Chișinău: ASEM, 2013, p. 120-132, (0, 56 c.a.). ISBN 978-9975-75-650-1. Accesibil pe Internet: URL: http://www.ase.md/files/publicatii/anale/anale_2013_2.pdf

Articole în culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale

16. ЛЕВИТСКАЯ А., Инновационно образовательный кластер как форма интеграции науки и бизнеса в регионе. "Actual problems of economic and Law": materials digest of International Scientific and Practical Conference (London, February 02 – February 06 2012). Odessa: In Press, 2012. c. 7-9, (0,25c.a.). ISBN 978-966-2621-14-3 Accesibil pe Internet: URL: <http://gisap.eu/ru/node/4900>

17. ЛЕВИТСКАЯ А., ПЕРЧИНСКАЯ Н. Инновационная модель взаимодействия науки, государства и бизнеса в Республике Молдова. Сборник материалов Международного симпозиума " Отношение общества и государства к науке в условиях современных экономических кризисов. (Киев, 2–5 июня 2013 г.). – К.: Изд-во «Наш формат», 2013. с.96-105. (0,2 c.a.).

18. LEVITSKAIA A. The role of entrepreneurship within regional innovation system. «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики», Матеріалі IV Міжнародну наук.-практ. Конф., 18 вересня 2015 р., Одеса, Атлант, 2015, 357 с. С.71-73. (0,1 c.a.). ISBN 978-966-2361-93-3 Accesibil pe Internet: URL http://oneu.edu.ua/pages/cath/ep/files/tezisy_4_mnpk.pdf

Articole în culegeri naționale

19. LEVITSKAIA A., GHENOVA S., CURAXINA S. State policy of innovation – oriented SMEs development: in case of the Republic of Moldova// Eastern European Journal of Regional Studies. CEIS ASEM, Volum 1, Issue 1, June 2015, Kishinau, Republic of Moldova, 2015, P. 39-49. Accesibil pe Internet: URL http://regdev.md/assets/eejrs_vol_i_issue_1_final-version.pdf [10 decembrie, 2015].

20. COTELNIC A., LEVITSKAIA A., Характеристика потребностей в инновационном развитии предпринимателей и поставщиков бизнес- услуг региона. Dezvoltarea inovațională a Republicii Moldova: obiective naționale și tendințe globale, Conferință Internațională științifico-practică, Comrat, 2013, p.350-356. Accesibil pe Internet: URL http://kdu.md/images/attachments/MANUAL_INNOVATION_7-8.11.2013%20final.pdf

Studii științifice, ediții documentare (în formă de broșură)

21. ЧОАРИК В., КУЙЖУКЛУ Е., БЕРБЕКА В., ЛЕВИТСКАЯ А. Реализация компетенций Гагауз Ери: вызовы и перспективы. - Кишинев: Б.и., 2016. (Tipogr. "Sofart Studio"). - 107p. (2,1 c.a.). ISBN 978-9975-3028-2-1. Accesibil pe Internet: URL <http://pilgrim-demo.org.md>

22. LEVITSKAIA A. Technology Transfer Handbook: Moldovan-Estonian cooperation in Technology Transfer by learning good practice. Siemon Smid, Vitalie Moraru, Vitalie Varzari.- Chisinau; Tallin; S.n., 2015 (Tipogr. "Impressium"). – 84p. ISBN 978-9975-4089-7-4. (1,0 c.a.) Accesibil pe Internet: URL http://www.ttu.ee/public/i/Innovatsiooni-_ja_ettevotluskeskus/Kristel/Technology_Transfer_Handbook.pdf

ADNOTARE

teză pentru obținerea gradului de doctor habilitat în științe economice,
”Managementul dezvoltării inovaționale a economiei regionale (în baza UTA Găgăuzia)”
Levitskaia Alla, Comrat, 2017, Specialitatea: 521.03 - Economie și management în domeniul de activitatea

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 279 surse. Conținutul tezei este prezentat în 208 de pagini de text principal, materialul ilustrativ conține 30 de tabele, 71 de desene, 29 de anexe, 29 formule. Rezultatele cercetării sunt publicate în peste 60 de lucrări științifice.

Cuvinte cheie: infrastructura de inovare, dezvoltarea inovațională, mecanismul endogen de creștere, sistem regional de inovare, dezvoltare clusterială, antreprenoriat.

Domeniul de cercetare: economia regională, managementul antreprenoriatului mic și mijlociu.

Scopul cercetării: extinderea bazelor teoretice, elaborarea recomandărilor metodologice și practice pentru managementul dezvoltării inovaționale a economiei în condițiile stimulării creșterii endogene în regiunile cu sectorul real al economiei și infrastructura de inovare subdezvoltate.

Obiectivele cercetării: Cercetarea bazelor conceptuale de creare a sistemelor naționale și regionale de inovare în cadrul conceptului „dinamicii cunoștințelor teritoriale”; elaborarea unui set de instrumente metodologice pentru managementul proceselor de dezvoltare a sistemului regional de inovare; elaborarea metodologiei de evaluare a potențialului regional de inovare; elaborarea recomandărilor pentru îmbunătățirea politicii de stat de stimulare a dezvoltării inovaționale în baza cercetării potențialului de inovare al antreprenorilor și evaluării opiniilor furnizorilor de servicii de afaceri.

Noutatea științifică și originalitatea cercetării: este argumentată utilizarea abordării sistemico-instituționale față de cercetarea problemelor privind managementul dezvoltării inovaționale a economiei regionale; concretizată noțiunea de sistem regional de inovare; sistematizat și completat setul de instrumente metodologice de interacțiune a componentelor sistemului; concretizată noțiunea de potențial regional de inovare și factorii de creștere endogenă a acestuia; elaborat setul de instrumente metodologice de implementare a modelului de creștere/consolidare a potențialului de inovare în baza clusterizării spațiului regional de inovare; elaborat modelul econometric de influență a catalizatorilor interni și externi de creștere a potențialului de inovare al IMM-urilor și propus setul de indicatori de evaluare a acestuia.

Rezultate științifice și practice principale noi: a fost concretizat cadrul conceptual al sistemelor regionale de inovare în rezultatul analizei bazelor teoretice ale creării sistemelor de inovare în țările cu economia dezvoltată și emergentă; sistematizat setul de instrumente metodologice în baza sintezei modelelor de interacțiune a principalilor actori ai sistemului regional de inovare; evidențiați „purători” cheie ai potențialului economic total al regiunii și ai determinantilor endogeni ai dezvoltării inovaționale; elaborată metodologia de evaluare a potențialului de inovare regional în baza cercetării potențialului instituțional, economic, al cercetării și inovării cu accent pe cooperare. *Aceste rezultate principale noi ilustrează:* necesitatea inițierii unor mecanisme endogene de dezvoltare inovațională a regiunilor, interacțiunea cărora va permite de a organiza fluxul de schimb de informații, invenții și produse inovaționale între toate părțile interesate. *Utilizarea metodelor aplicative* permit obținerea rezultatelor, care soluționează problema științifică privind îmbunătățirea managementului dezvoltării inovaționale a economiei regionale la etapa actuală și de a contribui la dezvoltarea conceptului modern al dezvoltării economice regionale. *Problema științifică importantă* este soluționată prin argumentarea teoretică și metodologică a proceselor economice și sociale, care vizează identificarea factorilor de creștere endogenă în regiunile cu un nivel scăzut de dezvoltare a sectorului real al economiei și a infrastructurii de susținere a antreprenoriatului. Rezultatele principale noi pentru știință și practică au generat o **nouă direcție științifică** – crearea sistemului de management a dezvoltării inovaționale a economiei regionale în baza evaluării potențialului economic total și interacțiunii integraționale a principalilor actori ai mediului de inovare, cu accent pe factorii de dezvoltare endogenă.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării: s-a elaborat setul metodologic de management al funcționării SRI; s-au evidențiat cei mai actuali „purători” ai potențialului economic total al regiunii; s-au evidențiat două categorii de inovatori „activi” și „pasivi”, care urmează să devină beneficiarii principali ai „Programului de stimulare a dezvoltării inovaționale a IMM-urilor”, acceptat pentru examinare.

Implementarea rezultatelor științifice: concluziile și recomandările cercetării au fost implementate/utilizate la elaborarea Programelor de susținere a IMM-urilor în Găgăuzia; la crearea infrastructurii de inovare în regiune; la elaborarea „Programului de stimulare a activității inovaționale a IMM-urilor din UTA Găgăuzia”, prezentate la Consiliului Economic. Propunerile au fost implementate în cadrul disciplinelor didactice „Bazele antreprenoriatului”, „Managementul strategic” și „Managementul inovațional”; seminarelor științifice organizate de Universității F. Schiller (Germania); activităților de consultanță în cadrul proiectelor, realizate de către Ministerul Economiei, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.

АННОТАЦИЯ

к диссертация на соискание ученой степени доктор-хабилитат
«Управление инновационным развитием региональной экономики (на базе АТО Гагаузия)», Левитская Алла, Комрат, 2017, специальность 521.03-
«Экономика и менеджмент в отраслях»

Структура диссертации: введение, четыре главы, обобщающие выводы и рекомендации, библиографию из 279 источников. Содержание работы изложено на 208 страницах основного текста, иллюстративный материал содержит 30 таблиц, 71 рисунка, 29 формул и 29 приложений. Результаты исследования опубликованы более чем в 60 научных работах.

Ключевые слова: инновационная инфраструктура, инновационное развитие, эндогенный механизм роста, региональная инновационная система, кластерное развитие, предпринимательство.

Область исследования: региональная экономика, управление малым и средним предпринимательством.

Цель исследования: расширение теоретических основ, разработка методических и практических рекомендаций в области управления инновационным развитием экономики в условиях стимулирования эндогенного роста в регионах с малоразвитым реальным сектором экономики и инновационной инфраструктурой.

Задачи исследования: Исследование концептуальных основ формирования национальной и региональной инновационных систем в рамках концепции «динамики территориальных знаний»; формирование методологического инструментария управления развитием региональной инновационной системы; разработка методики оценки регионального инновационного потенциала; разработка рекомендаций по совершенствованию государственной политики стимулирования инновационного развития на базе исследования инновационного потенциала предпринимателей и оценки мнений поставщиков бизнес-услуг. **Научная новизна и оригинальность исследования:** обосновано применение системно-институционального подхода к исследованию проблем управления инновационным развитием экономики региона; уточнено понятие региональной инновационной системы; систематизирован и дополнен методологический инструментарий взаимодействия ее внутренних компонентов; уточнено понятие инновационного потенциала региона и факторы его эндогенного роста; разработан методологический инструментарий внедрения модели наращивания инновационного потенциала на базе кластеризации регионального инновационного пространства; разработана эконометрическая модель влияния внутренних и внешних катализаторов роста инновационного потенциала МСП и предложен комплекс индикаторов его оценки.

Принципиально новые научные и практические результаты: уточнен понятийный аппарат региональных инновационных систем на базе анализа теоретических основ построения инновационных систем в странах с развитой и формирующейся рыночной экономикой; выделены ключевые «носители» совокупного экономического потенциала региона и эндогенных детерминантов инновационного развития; разработана методика оценки регионального инновационного потенциала на базе исследования институционального, экономического, исследовательского потенциала с опорой на сотрудничество.

Данные принципиально новые результаты иллюстрируют: необходимость инициирования эндогенных механизмов инновационного развития регионов, стимулирующих ускорение потоков обмена информацией между всеми заинтересованными сторонами. *Использование прикладных методов* позволяет достичь результатов, решающих научную проблему совершенствования управления инновационным развитием региональной экономики на современном этапе. *Важная научная проблема* решается посредством теоретико-методологического обоснования экономических и социальных процессов, направленных на выявление факторов эндогенного роста в регионах с низким уровнем развития реального сектора экономики и инфраструктуры поддержки предпринимательства. Предложено **новое научное направление** – формирование системы управления инновационным развитием экономики региона на базе оценки совокупного экономического потенциала и интеграционного взаимодействия основных субъектов инновационной среды с опорой на факторы эндогенного роста. **Теоретическая значимость и практическая ценность исследования:** сконструирован методологический инструментарий управления функционированием РИС; выделены наиболее актуальные «носители» совокупного экономического потенциала региона; выявлены две категории «активных» и «пассивных» инноваторов, которые должны стать основными бенефициариями принятой к рассмотрению «Программы стимулирования инновационного развития МСП».

Внедрение научных результатов: выводы и рекомендации исследования были внедрены в ходе разработки Программ поддержки МСП Гагаузии; формировании субъектов инновационной инфраструктуры в регионе; разработке «Программы стимулирования инновационной активности МСП АТО Гагаузия», Предложения внедрены в учебные курсы по «Основам предпринимательства», «Стратегическому» и «Инновационному менеджменту»; проведении научных семинаров в Университете им. Ф. Шиллера (Германия), осуществлении консультационной деятельности в рамках проектов, реализуемых Министерством экономики, Министерством регионального развития и строительства.

ANNOTATION

Doctor Habilitate of Economic Sciences Thesis

Regional Economic Innovative Development Management (ATU Gagauzia case)

Alla Levitskaia, Comrat, 2017, Specialty: 521.03 – Economy and Management in field of activity

Thesis structure: Introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography with 279 references. The content of the work is set out in 208 pages of main text; illustrative material contains 30 tables, 71 figures, 29 formulas, 29 applications. The results are published in more than 60 scientific papers.

Keywords: innovative infrastructure, innovative development, endogenous growth mechanism, regional innovation system, cluster development.

Field of study: Regional economic development, management of entrepreneurship.

Objective: Extension of the theoretical foundations, development of methodological and practical recommendations on economic innovative development management in the context of stimulation of endogenous growth in regions with underdeveloped real sector of economy and innovation infrastructure.

Research objectives: to study conceptual frameworks behind the formation of national and regional innovation systems under the concept "territorial dynamics of knowledge"; create methodological tools for regional innovation development management processes; develop a method for assessment of the regional innovation capacity; design recommendations for improvement of public policies to encourage the development of innovation based on studies of innovative potential of entrepreneurs and evaluation of feedback from business services providers.

Scientific novelty and originality of research: application of systemic institutional approach to investigation of the regional economic innovative development was substantiated; the concept of regional innovation systems was clarified; methodological tools for interaction of its internal components were systematized and amended; the concept of the regional innovative potential and its endogenous growth factors was clarified; methodological toolkit for implementation of the model aimed at innovation capacity building based on clusterization of the regional innovation space was developed; econometric model showing the impact of the internal and external catalysts of growth of the SMEs' innovation potential was developed and a set of indicators for its evaluation was proposed.

Fundamentally new scientific and practical results: the conceptual framework of the regional innovation systems is refined on the basis of an analysis of theoretical foundations behind the innovation systems in the countries with developed and emerging market economies; the key "bearers" of the aggregate economic potential of the region and the endogenous determinants of innovation development are singled out; a methodology for assessing regional innovation potential was developed on the basis of an institutional study, economic and research potential with reliance on cooperation. *These fundamentally new results illustrate:* the need to initiate endogenous mechanisms of innovative development of the regions, which stimulate the acceleration of information exchange between all stakeholders. *The use of applied methods* makes it possible to achieve results that solve the scientific problem of improving management of the innovative development of the regional economy at the present stage. *An important scientific problem* is solved through the theoretical and methodological substantiation of economic and social processes aimed at identifying factors of endogenous growth in regions with low level of development of the real sector of the economy and business support infrastructure. *A new scientific direction* is proposed – formation of a system for managing innovative development of the regional economy based on assessment of its aggregate economic potential and integrated interaction of the main actors of the innovation environment with the support of the factors of endogenous growth. **Fundamentally new scientific and practical results:** endogenous determinants of the regional innovation development obtained within the framework of the concept of "territorial dynamics of knowledge"; a model to strengthen the innovative potential of SMEs was developed, based on allocation of internal and external drivers of innovation growth; based on study of innovation entrepreneurship development, recommendations were offered to improve the government policy aimed at stimulation of innovation development; a complex of innovation potential evaluation indicators is proposed, as well as an implementation model for innovation development management, including the organizations responsible for the formation and implementation of innovation policy in Gagauzia.

The theoretical significance and practical value of the study: methodological toolkit was designed to ensure operational management of the regional innovation ecosystem; most relevant "carriers" of the total economic potential of the region based on the model of interaction of key players in innovative space were highlighted; two categories of "active" and "passive" innovators" were identified.

Implementation of scientific results: Conclusions and recommendations of the study have been implemented in SME support programs in Gagauzia; in the formation of innovation infrastructure in the region; during training programs, curriculum development, elaboration of educational and methodological manuals on "Fundamentals of Entrepreneurship", "Strategic Management" and "Innovation Management"; scientific seminars at F. Schiller University (Germany), and under projects managed by the Ministry of Economy, Ministry of Regional Development and Construction.

**MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI**

Cu titlu de manuscris
CZU: 332.142.2:334.02

LEVITSKAIA ALLA

**MANAGEMENTUL DEZVOLTĂRII INOVAȚIONALE
A ECONOMIEI REGIONALE
(în baza UTA Găgăuzia)**

**SPECIALITATEA: 521.03 - ECONOMIE ȘI MANAGEMENT ÎN
DOMENIUL DE ACTIVITATE**

AUTOREFERAT

al tezei de doctor habilitat în științe economice

CHIȘINĂU, 2017